

The Project Gutenberg eBook of Marjapojat, by Theodolinda Hahnsson

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Marjapojat

Author: Theodolinda Hahnsson

Release date: January 26, 2005 [EBook #14807]

Most recently updated: December 19, 2020

Language: Finnish

Credits: Produced by Matti Järvinen and Distributed Proofreaders Europe

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK MARJAPOJAT ***

Marjapojat.

Kirjoittanut Th. Hahnsson.

Ensimmäisen kerran julkaissut
Werner Söderström 1894.

I.

Aurinko paistoi helteisesti aholle, jossa eräs kahdentoista-vuotias poika poimi marjoja tuohiseensa ja lauleli:

Kankaalle karjan,
Mättäälle marjan
Lamponen toi.
Hei heli hoi!

Metsässä toimin,
Marjoja poimin;
Luoja ne loi,
Köyhille soi,

Kypsimmät annan
Poijes, ja kannan,

Minnekkä vie
Suorana tie.

Joku rapsahdus kuului, ja poika huusi:

- Kuka siellä kuukuelee, kettuko vai jänis?
- Oohoh, eikö suutarin Sakki miestä metsän elävästä erota?
- Noh, kun olisikin ollut mies, mutta olipa pieni muona-Matin Joju vain. Marjassako sinäkin olet?
- Marjassa niin. Mutta ne ovat niin hemmetin raakoja vielä, eikä niille herroille pahuuksille raakilat kelpaa.
- Hyi, Joju, kuinka tuolla tavalla kiroilet!
- Mitä kiroilen? Enhän minä ole kironnut.
- Olet hyvinkin, ja vieläpä kaksi kertaa.
- Enhän minä ole pahan nimeä maininnut. En ole milloinkaan tuollaisia sanoja kiroukseksi kuullut sanottavan. Kylän miehet ja isäkin sanovat paljon rumemmin, kun kiroilevat.
- Mutta kyllä se vain sitä on, ja se on paha tapa sinulla. Kansakoulussa sanoi opettaja, että kiroileminen on kova synti.
- Sanoi se niinkin, ettei saa siunata, mutta semmoinen puhe vasta hullua on.
- Ymmärsit opettajan aivan väärin. Hän sanoi, ettei saa turhaan siunata ja mainita Jumalan nimeä.
- Niin no, helkkarissa, enhän minä sitä "turhaan" sanaa kuullut, kun Liisan-Kallu neulalla selkääni pisti.
- Kuules, jos nyt lupaat olla kiroilematta, niin minä annan sinulle tuokkosellisen marjoja.
- Sinäkö?
- Niin minä.
- Mitä hyötyä sinulla siitä on, etten minä kiroile enkä siunaa?
- Ei mitään, mutta soisin vain, että oppisit pois pahasta tavasta.
- Paha minä olen aina ollut. Äiti tuuppii ja sanoo, että olen paha, ja isä sanoo: "älä ole vallaton" ja kylän väki sanoo, vaikka muut ovat kuria tehneet: "sen on muona-Matin paha poika-veitikka tehnyt". Mutta minä siitä viisi välitän. Voi Jestas kun nuo mäkäräisetkin purevat niin onnettomasti.
- Tuollaisesta siunaamisesta opettaja kielsi, se on Jumalan nimen turhaan lausumista.
- Totta minun täytyy jotakin sanoa, kun mäkäräiset purevat. En minä vain viitsi joka sanaani punnita. Mutta mihinkä sinä marjasi viet?

Sakki rallatteli:

Minnekä tie
Suorana vie.

- Kyllä se kaupunkiin täältä suoraan menee.
- Ei maar menekkään.
- Kuules, sinusta varmaan tulisi opettaja, kun saisit koulua käydä.
- Ei, pappi minusta tulisi.
- Olisi se sentään kurjaa, kun täytyisi käydä koulua.
- Oi, minäpä vasta iloinen olisin, jos saisin oikein suuressa koulussa käydä ja tulla papiksi.
- Olet sinä kumma sentään! Sitä minä en vain viitsisi, en, vaikka sanottaisiinkin hyväksi, kuten kaikki sinua kiittävät. Minä en enään menekkään kouluun syksyllä; annettakoon vain tukkapörröä, mutta kouluun en mene.
- Mennään vain yhdessä ja ollaan hyvät ystävät.
- En mene. Nyt lähdän kotia. Tule sinäkin, mennään yhdessä kaupunkiin. Ensimmäisistä marjoista maksetaan siellä aina enemmän kuin maalla.
- En tule, minä tahdon viedä ensimmäiset marjani pappilaan. Kun näkevät tuohiseni, niin kaikki ilostuvat, ja ensi kerralla saan kupillisen kahviakin, ja sitten ottavat minulta marjoja koko kesän, vaikka kuinka paljon veisin. Monen täytyy tuoda pois marjansa, kun niitä on runsaasti saatu, mutta minulta ottavat aina.
- Kai maar he sinulta ottaisivat, vaikka ensimmäiset kaupunkiin veisit.

- Ei, he ovat pyytäneet minua tuomaan heille varahimmat.

- Mistä hiidestä sen tietäisivät, että sinä minun kanssani kaupungissa olet ollut?

- Tiedänhän itse.

- Hm. Niin no, ehkä se olisikin paha, ettet sinä veisi, en sitte kehoitakaan sinua enään kanssani tulemaan mutta minä en ole milloinkaan pappilaan vienyt. Lähden pois jo, tuohiseni on vallan täynnä.

Sakki kävi alakuloiseksi. Jojun puhe teki hänen miettiväiseksi. Hän tunsi, että toverin kodissa elettiin toisin kuin hänen kodissaan, hän tunsi ettei Joju kokonaan ollut itse syyppää pahuuteensa, mutta hän ei tietänyt, miten asiaa voisi parantaa, ei mistä pahe tuli, hän tunsi vain hämärästi, että jotakin nurjaa oli olemassa. Hän huokasi ja sanoi ääneensä:

- Joju parka!

Hän kulki kuitenkin yhä eteenpäin metsässä ja löysi taas hyvän marjapaikan, jossa mansikoita oli punaisenaan. Sakki riemastui ja ajatteli ensi hetkessä, että kunpa Jojukin nyt olisi poimimassa. Mutta pian unhotti hän toverinsa ja kaikki, mitä häneen koski, sekä otti puukon tupestaan ja rupesi valmistamaan tuokkosia. Yhden pienen tuokkosen hän laittoi oikein sieväksi ja poimi siihen suurimmat marjat, ja kun sitten kaikki tuokkoset olivat täynnä, laski hän ne riviin kahvakoppaan kantaaksensa ne sillä kotia.

Metsä oli vilpoinen, taivas sininen ja Sakin mieli niin onnellinen kuin sen, jolla on hyvä omatunto eikä huolta huomisesta. Hän kulki kotia päin ja rallatteli:

Pappilan lapset
Kiehkurahapset
Marjani saa.
Hei heli laa!

Joju myöskin läheni kotiansa, ja katseli tavan takaa marjojansa. Kauniimmat hän nyppäsi suuhunsa: "saatanhan syödä muutaman marjan, mitäpä sillä väliä on", tuumi hän. Mutta marjat vähenivät vähenemistään.

Tuossa oli muona-Matin mökki. Joju meni tupaan. Siellä oli silakkaa ja leipää pöydällä sekä piimää läkkituopissa. Poika laski marjatuokkosensa rahille ja meni ruokapöydän ääreen, johon istui syömään, mitä siinä tarjolla oli.

Äiti tuli samassa sisälle. - No, johan sinäkin olet kotona; missä marjasi ovat? Ehkä et taas löytänytäkään mitään?

- Mitäpä nuot tuolla rahilla ovat?

- No onhan siellä vähän marjoja sinulla, - puhui äiti leppeämmällä äänellä. - Mene oitis syötyäsi viemään ne kaupunkiin, etteivät litisty.

- En tiedä, viitsinkö.

- Kyllä viitsimään saadaan.

Jojun huuli meni vähän lerpalleen, mutta hän ei puhunut mitään, nousi vain ruualta, otti tuohisensa, läksi sanaakaan sanomatta ulos ovesta ja paiskasi sen lujasti kiinni.

- Sitä sisua, selkääsi tarvitsisit, - huusi äiti, hypäten hänen jälkeensä. - Muista, että pyydät markka kolmekymmentä kannusta.

Poika meni ja oli harmissaan. Hän oli ynseä melkein aina, koska kaikki häntäkin ynseydellä kohtelivat. Mutta kulkiessaan muistui Sakki hänen mieleensä, tuo kummallinen poika, joka hänelle osotti hyvyttä, ilman että itse sai siitä pienintäkään hyötyä.

Samassa hän näki edessään erään kotikylänsä akan, joka tavallisesti torui kylän lapsia ja jolle lapset tekivät tepposia juuri siksi, että tämä aina oli valmis suuttumaan. Nyt Joju unhotti kaiken harminsä, unhotti Sakin hyvyden, ja rupesi vain tuumimaan, miten voisi tehdä jonkunlaista kuria akalle.

Maantien varrella sijaitsevan kartanon puutarha-aidan rakosista pistäysi ulos sireeninvesoja, ja Joju sieppasi muutamia suuria lehtiä taskuunsa sekä kulki hiljakseen akan perässä. Vähän matkaa kartanosta kasvoi maantien molemmilla puolin tiheä kuusimetsä. Joju juoksi metsään, ja jouduttuaan aivan akan kohdalle, hän asetti lehden suunsa eteen ja pamahutti sitä niin, että akka hätkähtäen katseli ympärilleen, mutta läksi, kun ei mitään näkynyt, jälleen kulkemaan. Joju hiipi yhä metsässä maantien varrella ja paukahutteli tuon tuostakin sireenin lehtiä, siksi että kaikki olivat lopussa. Nyt hän läähättäen juoksi muijan perässä ja huusi: - Odottakaa, Reetta muori, pelkään niin helkkaristi, kun tuolla ammutaan metsässä. Sotilaat luulemma siellä pitävät leikkisotaa.

- Hyvänen aika, mihinkä tässä nyt joudutaan? Ovat minun jo pelästyttäneet aivan hukkaan, kun en käsittänyt, mistä se pauke tuli. Jospa tässä edes olisi torppa, johon suojaan pääsisi.

- Niin, Reetta muori, kyllä teidän hullusti käy, ellei leikkisota jo ole loppunut. Mutta minä riennän kaupunkiin, että saan marjani kaupaksi. Hyvästi, muori!

Joju riensi marjoineen kaupunkia kohti, mutta muori jäi miettimään tuota epäiltävää ampumista, ja vihdoin hänelle selvisi, että koko ampuminen "oli kun olikin vain Joju-ilkiön temppeuja".

II.

- Hyvää päivää! Onko meidän Ruskasta täällä näkynyt?
- On. Sakki juuri vast'ikään sanoi, että muona-Matin Ruskanen tuolla portin takana ammuu, ja minä käskin hänen laskemaan sen karjapihaan, siksi kunnes hän joutuisi saattamaan sitä kotia.
- On niistä elävistä se vastus näin kuumalla varsinkin, kun kärväsparvien hätyyttämänä juoksevat minne milloinkin. Mutta millä tässä köyhä eläisi, jollei maitotippaa olisi lapsilleen antaa? Kyllä tässä vastus sittekin on, kun lehmänkin elannosta on päivätyöt tehtävät.
- Niin kuinkas sitten, ei suinkaan ilmaiseksi.
- No semmoiset kun provasti saisivat kyllä ilmaiseksi antaa köyhän muonamiehen lehmän käydä pappilan laitumella.
- Kyllä sitten lehmiä ilmaantuisi pappilan hakaan niin monta, ettei enään omille olisi ruohonkorttakaan.
- Niin, sopii sinun puolustaa, kun olette hyvissä varoissa; mutta toista meidän on.
- Työllämme mekin elämme, ja kaikkiin kokoomme sen mukaan, kuin voimia riittää.
- Millä sitä lapset kokoovat?
- Hannes meidän on jo renkipoikana, ja Sakki saa hyvän päiväpalkan marjojen poimimisella.
- Mitä niillä marjoilla saa. Olen itse joskus pyhä-iltoina poiminut ja vienyt kaupunkiin, mutta ne menevät kokoon, ja sitte ei niistä saakaan sitä hintaa, mitä pitäisi saada, vaan rouvat sanovat: "ne ovat litistyneitä, ei ne ole friskiä", - minä viisi heidän "friskistään", sanoin vain: ellei kelpaa, niin saa olla kelpaamatta, itselleni ne ainakin kelpaavat, - ja siihen jätin koko rouvan ja toin marjani kotia. Hukkaan sinne menisin päiviäni panemaan.
- Joka paljon pyytää, ei mitään saa, sanoo sananlasku. Olisit myynyt sillä hinnalla, minkä rouva olisi antanut, niin varmaan olisit kuitenkin saanut vaivasi palkituksi.
- Mutta kas kun en viitsinyt antaa.
- Meidän Sakki on koonnut jo 50 markkaa pelkillä mansikoilla.
- Hyvänen aika! Ei Joju vain viitsisi, enkä minä liioin. Olemmekin isän kanssa tuumineet, että syksyllä muuttaisimme Helsinkiin; siellä sitä kuuluu sentään aina saavan paremmin työn ansiota.
- Luuletko? Epäilen minä vain. Kyllä täällä vähemmällä toimeen tulee. Jos tulot ovat tavallaan niukemmat, niin saattaahan täällä lehmän pitää, kun ahkeraan kokoo lehtiä talven varaksi. Ja kun sitten vielä on perunamaata, niin siinä jo on särvintä sen verran kuin meikäläiset tarvitsee. Lapsetkin suuressa kaupungissa joutuvat kaikenlaisiin viettelyksiin.
- Oli mit'oli mutta kyllä sinne muutamme.
- Katsokaa, äiti, miten suuria mansikoita olen löytänyt niitynpientarelta!
- No katsoppas vain Sakkia, niitä varmaan on koko kannu! sanoi muona-Matin vaimo.
- On kyllä. Joka päivä hän marjoja ainakin tuon verran kotia tuo.
- Käskekää Jojuakin marjaan, hauskempi olisi yhdessä poimia, ja huomenna veisimme marjat pappilaan, - sanoi Sakki.
- Kai sinä siellä jo joka paikan olet kohlinut. Ei suinkaan maksa vaivaa sinne mennä.
- Kyllä niitä joka päivä uusia kypsyy.
- Niin, mitä hänen vaivoistaan. Entäpä tätä sitten, eipä hänen aikansa kallis ole, ei hän muutakaan kokoon saa. Pane poika marjaan, että oppii työtä tekemään. Pahuutta vain oppivat, elleivät työtä tee, mutta mieli on hilpeä ja tyytyväinen, kun ovat jotakin saaneet toimeen. Eikö olekin hauskaa, Sakki poikani, kun tulet väsyneenä kotia ja tiedät jotakin ansainneesi?
- On niin kovin. Ja kun oikein paljon saan, laitan marjapöpörää, ja se vasta hyvää on, sitä äitikin mielellään syö.
- Tässä minäkin viivytelen. Täytyy mennä saattamaan Ruskas kotia.

Matin-Miina meni, mutta seuraavana päivänä tuli Joju iltapuolella hakemaan Sakkia marjaan.

Pojat läksivät.

Sakki kulki vakavasti etsien marjapaikkoja, mutta Joju rallatteli:

Tilulallallaa, tilulallallaa,
Kumpi meistä nyt ensiksi marjan saa?
Tilu tai, tilu tai,
Sakki marjan sai.

Kaikesta, mitä Joju metsässä näki, sai hän ilon aiheita, mutta marjat jäivät poimimatta. Kun sattuivat kävelemään sileän

nurmikon poikki, heitti hän kuperikeikkaa, ja toisinaan hän viskasi polulla olevan kuusenkävyn varpaillaan ilmaan. Väliin hän otti pienen kiven, sylkäisi siihen ja heitti sen menemään semmoisella vauhdilla, että vinkuna ilmassa kuului.

- Mutta tulehan poimimaan mansikoita, et tuolla tapaa saa mitään pappilaan vietäväksi!

- No kun en marjoja löydäkään.

- Tuolla mäen lappeessa varmaankin on hyvä marjapaikka.

Pojat riensivät sinne, missä Sakki, joka oli tottunut marjoja etsimään, arvasi niitä löytyvän, ja siinä olikin mansikoita punaisenaan. Jojukin oli ihmeissään ja alkoi ahkerasti poimia tuokkoseensa. Mutta kauan hän ei malttanut olla hiljaa työssään, silmät lensivät kaikkialle, eikä se ollut kummakaan, sillä kylläpä luonto tällä kohtaa oli ihana. Maa oli vanhaa kaskimaata ja loitosti kaltevaa järvelle päin. Saaret ja niemet näkyivät tänne monimutkaisina. Koivumetsä, jossa tummat kuuset siellä täällä levittivät varjoaan, ympäröitsi kolmelta taholta kaskea. Joju ei tietensä tätä kaikkea ihailut, mutta hän oli ihastuksissaan, ymmärtämättä mitä varten. Hän hyppi, huusi ja huuhueli. Suuri, vanha riippakoivu oli tulen säästämänä jäänyt mäen rinteelle, ja sen koukkuiset haarat nyt miellyttivät Jojun silmiä. Yhdellä hyppäyksellä oli hän tuon lehevän puun haaralla istumassa. Mutta silloin hän kuuli kummallisen rapsahduksen etäämpänä olevasta kuusesta, hän katsoi tarkkaan sinne päin ja näki, miten orava kapusi ylös puuta pitkin. Silmänräpäyksessä oli Joju maassa jälleen, ja nyt hän melkein yhtä vikkelaasti kuin orava kiipesi kuusta pitkin ylöspäin oravan perässä, luullen saavansa sitä sen pitkästä hännästä kiinni. Mutta turha tämä yritys kuitenkin oli. Orava riensi kuusen latvaan asti ja pääsi vikkelaasti hyppäyksellä toiseen vieressä olevaan puuhun.

- Joju, Joju, missä olet? Joju hoi?

- Täällä olen, - huusi poika, joka kiipesi alas puusta ja läksi juoksemaan Sakin luo. - Aioin juuri saada oravan hännästä kiini, mutta se pahuus pääsikin toiseen puuhun.

- Ja aina vain puhut noin rumia sanoja. Katsoppas, nyt on tuokkoseni ja koppani ihan täynnä, mutta kuinka paljon sinulla on?

- Minulla ... niin ei minulla paljoa ole. Mutta mihinkä ne jätinkään?... Joju lähti etsimään marjatuokkostansa.

Pitkän aikaa kuljettuansa kaskessa hän sen vihdoinkin löysi, mutta se oli vain puolellaan marjoja.

- Poimitaan nyt yhdessä sinulle, että sinunkin astiasi täyteen saadaan.

- Sinäkö taas auttaisit minua? Noh, poimitaan vain yhdessä; mutta kuules, Sakki, kun minä tulen isoksi ja taidan jotakin tehdä, niin silloin minä autan sinua. Sinä olet ainoa, joka et milloinkaan ole sanonut minua pahaksi poikanulikkaksi.

Pojat poimivat tuokkoset täyteen ja veivät ne sitten kotiin, jossa marjat perattiin; huonoimmat erotettiin pois, ja niihin sullottiin ruisjauhoja tahi talkkunajauhoja. Tätä sekoitusta nimitettiin pöpöräksi ja lapset söivät sitä herkkuna. Pyhäiltana pojat päättivät viedä marjansa pappilaan.

III.

- Äiti, kaikki isot tytöt ovat kurokettia lyömässä, eivätkä huoli pienistä mukaansa. Mitä nyt sitte teemme?

- Teidän sopii olla piilosilla... Tai onhan niitä monenlaisia muitakin leikkejä. Leskistä esimerkiksi saatatte juosta, - sanoi pruustinna, joka muisti nuorena paljon pitäneensä siitä leikistä. Hän silitteli lempilapsensa vaaleita, silkinhienoja hiuksia ja käski tytön mennä kiltisti leikkimään.

Solmia meni kumppaniensa luo ja ehdotteli, että rupeaisivat piilosille. Vähän aikaa oli tämä leikki hauskaa, mutta vieraat tytöt tahtoivat jotakin uutta leikkiä jälleen. Solmia ehdotteli leskistä, mutta heitä oli kahdeksan, siis tasaiset parit; yhden täytyi jäädä leikistä pois, kun yksi leskeksi rupesi. Ei sekään oikein sopinut, mutta päätettiin kuitenkin, että vuorottain yksi jäisi pois, sillä leskisillä oleminen oli "julman hauskaa".

Lapset juoksivat ja ilakoitsivat oikein sydämmensä pohjasta, aina yhä uudestaan kuului: "viimeinen pari ulos!" He eivät heti huomanneet Jojua ja Sakkia, jotka marjatuokkosineen seisovivat pihalla tikapuuhun nojautuneina seuraten halajavin silmin heidän leikkiään. Mutta nyt tuli Solmian vuoro olla leikistä poissa, ja silloin hän huomasi pojat sekä juoksi riemastuneena Sakin luo, huutaen: - Marjapojat! - ja laski iloissaan pienet kätensä Sakin olalle.

- Oi, miten kauniita mansikoita! Ja minullekin pikku tuokkonen! Kuinka oletkin kiltti! Viekää nyt äidille mansikat, hän tulee kovin iloiseksi. Tulkaa nyt minun kanssani.

Solmia läksi edellä kyökkiin ja sitte äitinsä luo saliin, jossa vieraat olivat, sekä ilmoitti, että marjapoikia oli kyökissä kaksittain. - Ja minä sain Sakilta tällaisen tuokkosellisen marjoja. -

Tyttö riensi jälleen kyökkiin ja pruustinna meni verkalleen perässä sekä maksoi pojille heidän marjansa, mutta tyttö joka näki teetä par'aikaa kaadettavan, kuiskasi äidillensä:

- Eikö Manda saa antaa teetä kupillisen noille pojille?

- Kyllä, kyllä lapseni.

- Istukaa tänne kyökkiin, - sanoi Solmia marjapojille, - te saatte teetä. Oi, kuinka hyvältä nämät mansikat tuoksuvat!

Pojat jäivät teetä odottamaan, ja pruustinna sanoi kyökkipiialle: - Mukavaa, että saimme marjoja, nyt ei tarvitse muuta jälkiruokaa laittaa illaksi.

Solmia meni tarjoamaan kumppaneillensa mansikoita, ja he kyllä pian tekivät niistä suoraa. Sitte rupesivat jälleen juoksemaan. Marjapojat tulivat pihalle, mennäksensä kotia, mutta jäivät nytkin katselemaan lasten leikkiä. Joju ei muistanut suutansakaan kiinni panna, vaan oli se ihastuksesta jäänyt raolleen; hänen tummat silmänsä oikein säkenöitsivät, ja hän olisi niin halusta lähtenyt joukkoon, kun olisi tohtinut vain.

- Meitä on liika vähän. Sakki, tule mukaan, ja sinä toinen poika, etkö tahdo juosta? Sittenhän saisi nimismiehen Einokin kumppaneita.

Sakki piilotti päänsä tikapuitten taakse eikä puhunut mitään, mutta kun Solmia toisti pyyntönsä, sanoi hän: - En minä kehtaa.

- Kyllä minä tulen, huudahti Joju iloissaan.

- Kuinka sinä noita käskit, - sanoi nimismiehen tyttö, joka oli jo kahdentoista-vuotias.

- Ovathan ne puhtaissa vaatteissa, ja sitten ne ovat kilttejä lapsia, ja äiti on sanonut, että kaikkien kilttien lapsien kanssa saa leikitellä, - vakuutti yhdeksänvuotias Solmia, ja rupesi enemmän asiaa ajattelematta asettamaan tovereitaan pariaksi. Itse hän piti Jojun.

Mutta nytkös syntyi vilkas juokseminen. Solmiala ja Jojua ei kukaan voinut erottaa, sillä Joju oli vikkelä kuin lintu, hänpä olisi voittanut vaikka minkä juoksijan. Ei nyt koetettukaan enää saada Jojua kiini, mutta vaikka Solmiala koetettiin saavuttaa, oli Joju aina ennättänyt tarttua häneen ennen muita.

Nyt tahtoivat kaikki vuorostaan juosta Jojun kanssa, sillä he huomasivat, että hänen ansiotaan se oli, että Solmiala ei kiinni saatu. Ei heistä kukaan enää muistanut, että hän oli köyhän mökkiläisen poika. Mutta Joju muisti nyt, että hänen piti mennä ajamaan lehmää haasta, ja sanoi, että hänen täytyi jo lähteä pois.

- Oliko hauskaa juosta? - kysyi Solmia ystävällisesti.

- Oli niin pannahitten hauskaa.

Nyt katsoivat kaikki lapset hämmästyneinä toisiinsa.

- Hyi, kuinka rumasti sanoit! Ethän sinä enään koskaan puhu sillä tapaa? Jumala suuttuu, - sanoi Solmia.

Joju huomasi, että hän oli sanonut sopimattomasti, ja ensi kerran häntä hävetti. Hän rupesi itkemään ja juoksi Sakin luo, pyytäen häntä tulemaan pois.

- Mikä sinua vaivaa? - kysyi Sakki, mutta Joju vain nyyhkytti.

Pikku Solmia tuli hänen luoksensa ja sanoi lohdutellen: - Älä ole suuttunut, kyllä minä luulen, että sinä olet kiltti poika, et sinä enää koskaan puhu noin tuhmia sanoja.

Joju ei uskaltanut katsoakaan tyttöön, vaan veti Sakkia hänen takinliepeestään ja pyysi yhä häntä tulemaan pois, ja niin loppui tämä ensin iloisesti alotettu ilta.

Sakin kotona Joju vasta kertoi asiansa, sanoen: - Se kiltti papintyttö häpesi minun tähteni, kun se paha kiroominen taas tuli suuhuni, mutta nyt en sitä enää milloinkaan tee.

- Joju parka, - sanoi Sakin äiti, - ei sellaisesta pahasta tavasta ole helppo päästä, mutta hyvä on, että sen pahaksi ymmärrät, kyllä siitä ajan mittaan sentään pääset.

- Mitä Joju vääräksi ymmärtää, sitä ei hän milloinkaan tahallaan tee, - vakuutti Sakki, ja ne sanat saivat Jojun kyyneleet kuivumaan.

IV.

Vinha tuuli puhalteli, lakaisten Helsingin muutenkin siistejä katuja. Ihmiset kulkivat kiireesti pohjois-Esplanaadin katua pitkin. Kellastuneita lehtiä lenteli ristin rastin heidän ympärillään. Luonto ja ihmiset olivat ikään kuin levottomassa hyörinässä ja pyörinässä.

Tämän levottomuuden vastakohtana kulki eräs poikanulikka hiljakseen katua pitkin, seisattui tuon tuostakin puotien ikkunain eteen katselemaan kaikkea sitä komeutta, kuin niistä loisti esiin. Tarpeeksensa katseltuaan hän lähti taas rallattaen eteenpäin laatukselle. Hän oli puettu siistiin sarkatakkiin, joka nähtävästi oli jonkun maalaisräätilittären tekoa. Keskitakaa oli se lyhin, ja etuliepeet riippuivat pitkinä, ehkä siitäkin syystä, että poika niitä venytteli, pitäen käsiään takin taskuissa. Vähitellen hän näytti ikäänkuin väsyvän tuohon katselemiseen; hän haukotteli ja meni istumaan eräälle penkille esplanaadiin. Siinä istuessaan hän kuuli kummallisia ääniä. Ne lähenivät, ja nyt hän selvästi erotti sanat: "Uusi Suometar, Nya Pressen o' Hystasbla-ade"... Ja samalla tuli esiin pieniä poikia, jotka sanomalehdet kainalossa juoksentelevat pitkin katuja. Nyt ei pojalla enään ollut aikaa istua, vikkelästi hän nousi penkiltä ja juoksi erään sanomalehtipojan luo, sanoen:

- Mitä sinä huudat?

- Myyn sanomalehtiä, osta pois, kom o' sööp. Uusi Suometaar, Nya Pressen o' Hystasbla-ade.
- Mistä noita lehtiä saa? Annas kun minäkin huudan.
- Tuossa on. Tahtoisitko tulla myyjäksi?
- Tahtoisin, se vasta hauskaa olisi.
- Rautatien-kirjakaupassa niitä on. Mikä sinun nimesi on, ja mistä sinä olet? - kysyi sanomalehtipoika, luoden tutkivan katseen toveriin, joka oli paljon siistimmässä puvussa kuin hän.
- Nimeni on Joju, ja minä asun Albertinkadun loppupäässä. Mutta annappas minunkin huutaa.
- Noh, koetappas nyt.
- Uusi Suometa-ar, Nyija Rässen ja Huus-tasplaade...
- Ei se ollut oikein. Sinun pitää sanoman blaade eikä plaade. Hystasblaade: etkä myöskään saa sanoa: Nyija Rässen, vaan Nya Pressen. Noin keskenämme, kun sanomalehdistä puhumme, on meidän vain tapana sanoa Prässi, mutta kun huudamme, niin täytyy sanoa selvään koko nimi.
- No annappas kun koetan: Uusi Suometaar, Nya Pressen o' Hystasblaa-de.
- No niin, nyt se kävi oikein, pian sinä opitkin. Huudetaan nyt sitte vuorotellen ja kävellään yhdessä.
- Tämä vasta hauskaa on. Saanko huutaa oikein niin paljo kuin jaksan?
- Huuda päälle vain, kyllä *meidän* kaupunkimme seinät kestävät, ei ne kesken halkea.

Joju huusi niin heleällä äänellä, että jos joku taiteen harrastaja olisi sattunut häntä kuulemaan, niin varmaankin hän olisi pyytänyt valtio-apua tämän uuden kyvyn laulajaksi kasvattamista varten. Huudettuaan Joju, sillä välin kuin kumppanin vuoro oli, iloissaan hyppäsi eteenpäin. Hän ei enää laustellut kädet taskuissa tyhjääntoimittajana, hän oli nyt innokkaana virantoimittajana, hän oli jo alkanut Helsingin virkeää elämää. Laulettuaan Uusi Suometaar, Nya Pressen ja Hystasblaa-de, oppi hän ohikulkeville myöskin sanomaan: - Osta nyt, sööp ny.

- Huomenna, varhain aamulla, täytyy sinun tulla asemalle, minä vien sinun kirjakauppaan. Se herra, joka siellä meille lehdet antaa, tuntee minun hyvin, ja kun minä sinun sinne vien, niin kyllä sinä kohta pääset myyjäksi. Sinä saat numeron lakkiisi. Mutta muista vain tulla, etten sinua suotta etsi.

Pojat erkanivat, ja seuraavana aamuna he tapasivat toisensa jo varhain aamulla rautatien torilla.

- No nyt sinun toimitan sanomalehden myyjäksi, - sanoi Jojun toveri ja näytti hyvin mahtavalta, kun oli ottanut suosikikseen vieraan pojan.

He läksivät myymälään, jossa olivat ensimmäisinä. Sanomalehtipoika sanoi heti:

- Tässä on nyt poika, joka myöskin tahtoi lehden myyjäksi. Hän on minun toverini, kyllä minä hänen takaan.
- Vai niin. Mistä tämä poika on?
- Täältä hän on, asuu Albertinkadun loppupäässä.
- Mikä on talon numero?
- Ei hän muista, mutta jahka lähdemme pois, niin minä saatan häntä ja katson, mikä se on.
- No mitä tuo poika itse tietää, jonka puhemies sinä olet? Mikä nimesi on?
- Muona-Matin Jojuksi minua maalla nimitettiin, mutta isäni on muuttanut tänne kaupunkiin, eikä hän täällä mitään muonaa saa.
- Eikö sinulla mitään sukunimeä ole?
- Ei sukunimeä, mutta kyllä minulla liikanimi on.
- Vai niin, no annappas kuulla nimesi.

Jojun silmät vilkkuivat nyt oikein veitikkamaisesti, kun hän vastasi:

- Kansakoulussa minua sanottiin aika veitikaksi ja kylän muijat nimittivät minua muona-Matin poikaveitikaksi. Onhan minulla siis liikanimi.
- No pistetään tänne paperiin nimesi sitten. Joju Veitikka, ehkäpä olet hyväkin lehtiä myymään.
- Oojah, kyllä sen saatte nähdä.
- Tulee hänestä hyvä myyjä, minä olen häntä jo koettanut.

Herra, joka pojille antoi sanomalehtiä myytäväksi, näytti olevan huvitettu noista pojista ja kysyi vielä: - Oletteko kauankin olleet tuttavina keskenänne?

- Koko eilisen päivän, - vastasi sanomalehtipoika.
- Kylläpä sitte tunnettekin toisenne, - sanoi herra hymyillen.
- Kyllä vain, - vakuutti poika.

He saivat lehtimytyt kainaloonsa, numerot lakkiinsa, ja lähtivät sitte matkoihinsa.

- Mutta enhän minäkään tiedä, mikä sinun nimesi on, - sanoi Joju kumppanilleen.
- Minun nimeni on Korpi, mutta noin kumppanien kesken olen Korppi. Kuulusteles vain, niin kyllä kaikki Korpin tuntevat, mutta Korvesta ei moni tiedä mitään.
- Kas, mikä talo tuo on?
- Se on yli-oppilastalo. Jahka minä oikein sinulle näytän täällä taloja, niin saat vasta nähdä jotakin.
- Oletko sinä täältä kotoisin?
- Olen minä, *Helsinkiäinen* olen.
- Ja olet nähnyt vain nuot suuret tuvat täällä. Minä olen muitakin kaupunkia nähnyt.
- Semmoisia pieniä, mitä ne ovat? Kyliä vain Helsingin rinnalla.
- Niin, mutta minä olen nähnyt sellaisia paikkoja maalla, ettet sinä täällä Helsingissä olekkaan semmoisia nähnyt. Kun Suutarin Sakin kanssa kävimme marjojen kaupalla, kuljimme sellaista aukeata, että siihen näkyi kirkko ja mylly sekä kuusi kylää. Mutta mitäpä täällä näkee, seiniä vain.
- Ohoh, on täällä näkötorni ja palotornikin, ja kun sinne kiipeää...
- Kuules, sinne meidän täytyy kiivetä. Lähdetään nyt heti.
- Ei maar, esplanaadiin meidän täytyy rientää lehtiämme myymään.
- Ja niin helk... Uih, tuhmasti aioin taas sanoa.
- Mikä nyt tuli?
- Tuommainen kiroomisen tapainen sana oli juuri tulemaisillaan suustani, enkä ole pitkiin aikoihin sellaista sanonut, enkä taas enään sanokkaan, se on varma.
- No entäpä tätä sitten.
- On se paha, ja sitä saa niin kovasti hävetä, kun tulee parempien lasten joukkoon.

Pojat olivat juuri suuren kivimuurin kohdalla, kun eräs keski-ikäinen herrasmies tuli portista ulos. Oitis paikalla kiirehti Joju herrasmiehen luo, sanoen: - Ostakaa sanomalehtiä!

Herra vilkaisi lehtiin, vaan aikoi mennä edemmäksi, mutta Joju juoksi pari askelta perässä ja sanoi: - Ostakaa nyt, että saan hyvän onnen, kun ensikerran olen myymässä.

- Annappas nyt sitte tänne lehti. Mistä tiedät, että saat hyvän onnen?
- No onhan siinä jo aluksi onnea, kun yhdenkin lehden olen saanut myytyä, - vastasi Joju ja riensi toverinsa jälkeen.
- Paras, että menemme eri haaralle, - sanoi Korpi.
- Mennään vain, ja huomenna tapaamme toisemme taas.

Joju lähti nyt kulkemaan ja kiertelemään kaupunkia pitkin. Hän kävi vain välillä kotona syömässä, ja meni jälleen ulos. Illalla kotia palattuaan ei hänellä ollut muuta kuin yksi ainoa lehti myymättä. Poika olikin niin väsyksissä, ettei joutunut rahojaan laskemaan, vaan pyysi vähän ruokaa, ja meni syötyänsä olkivuoteelleen kammarin-nurkkaan maata.

Entisen muona-Matin huone oli jotenkin iso, mutta hyvin rappeutunut, ja siellä oli moni muukin, kuin Matin perheen jäsenet, saanut yösjanssa. Siellä oikoili pitkän pöydän alla ja nurkissa kaikenmoisia kulkijoita. Huoneen perällä oli verholla erotettu osa Jojun vanhempia varten, ja sen lähimmässä nurkassa oli pojan vuode.

Jojun vanhemmat pitivät jonkunlaista yömajaa. Maksu otettiin jokaiselta heti, sillä vieraat olivat useimmiten sitä laatua, että se tapa oli tarpeellinen. Muuten olisi maksu saattanut jäädä tulematta. Välistä tapahtui, että vieraat keskenään riitelivät niin, että isäntäväen täytyi mennä heitä sovittamaan, ja toisinaan ei sekään riittänyt, vaan tarvittiin vielä poliisinkin apua. Sellainen oli se koti, jossa Joju yönsä lepäsi. Päivin hän enimmiten oli kadulla.

V.

Vettä sateli lakkaamatta, mutta Joju oli tottunut sateessa liikkumaan. Oli ilma mimmoinen hyvään, niin kyllä hän sittenkin kulki sanomalehtiä myymässä. Ennen maalla ollessaan hän oli ulkona tepastellut, vaikka ei ollutkaan mitään

pakkoa sateessa käydä, mutta ulkona sitä aina keksi jotakin tehtävää itselleen. Jojun mielestä oli erinomaisen hauskaa juosta aika vauhtia vesilammikkojen läpi, varsinkin, jos ihmisiä silloin kulki ohitse. Se oli hauskaa, se, kun vesiroiskeet lensivät kävelijäin päälle.

Kaupungissa ei tuollainen käynyt laatuun, sen Joju jo aikaa oli tullut käsittämään, sillä nuot kiiltävänappiset olivat joka paikassa. Jos pienintäkin kepposta yritti tehdä, niin heidän silmänsä heti olivat valveilla.

Joju siis kulki ihan siivosti. Kaisaniemessä hän koululasten huviksi heitti mitä muhkeimpia kuperkeikkoja, mutta eläintarhassa oli kuitenkin kaikkein hauskinda. Siellä hän kiipesi puihin kuten orava, tuli välistä pää edellä alas puusta ja teki yleensä jos jonkunlaisia temppuja.

Eräänä päivänä, kun hän jälleen oli tehnyt noita hurjia kiipeemistemppujansa, sanoi Korpi: - Kuules, Joju, sinusta tulisi hyvä voimistelija.

- Luuletko? Kansakoulua käydessäni sain voimistella, mutta opettaja sanoi: "ei sinua paholainenkaan aisoissa pidä, jos sinun hullusti käy, kenen syy sitten on?" Kun en viitsinyt hänen komentonsa mukaan nahjustella, niin sain katsella vain, kuinka muut voimistelivat, ja sekös vasta kirveli.

- Mahdoit tehdä siten, kuin opettaja käski.

- En viitsinyt, niitä temppuja kaikki tekivät. Minä tahdoin tehdä sellaisia liikkeitä, joita muut eivät osanneet.

- Oohoh!

- Ikävä siellä koulussa oli, mutta kyllä minä nyt jo sentään täällä menisin kouluun mielellänikin. Kotona on niin kovin ikävä. Ei täällä ole yhtään sellaista kuin maalla. Siellä en olisi viitsinyt lukea, sillä metsässä, jossa asuimme, oli paljon hauskeampi kuin koulussa.

- Talvellakin?

- Niin, maan jäädyttyä poimimme suutarin Sakin kanssa karpaloita, ja kun lunta tuli, niin hiihdettiin ja tehtiin lumikammareita ja mitä kulloinkin. Mutta ei täällä keksi mitään.

- Olethan sanomalehden-myyjä!

- No niin, olihan se hyvä, että sen toimen sain.

- Huomenna on taas kilpamyynti.

- Niin on, ja aikaisin lähdetään liikkeelle.

- Menetkö sinä nyt kotia?

- Menen, muuten ne roistot, jotka yötä siellä meidän lattialla venyvät, syövät kaikki puti puhtaaksi.

Seuraavana päivänä oli Joju aikaisin liikkeellä. Hän kulki vilkkaasti paikasta paikkaan. Ei nyt joutunut kädet taskuihin, sillä yhä vain hän piti lehtiä esillä. Kello 1/2 9 aikaan hän taas oli ennättänyt saman kivimuurin kohdalle, jossa eräs keski-ikäinen herra ennenkin oli häneltä ostanut lehden, ja juuri kun Joju aikoi ohitse mennä, tuli sama herra jälleen ulos portista.

- Ostakaa, sööp ny Uusi Suometaar, - sanoi poika. Herra hymyili ja osti lehden.

Joju riensi rautatien asemalle, joutuaksensa sinne siksi, kunnes matkustajajuna lähtisi. Silloin tiesi hän taas pääsevänsä muutamista lehdistä.

Joju pani mieleensä, että tuo herra, joka lehden osti, juuri samaan aikaan kuin edellisellä kerrallakin oli tullut portista ulos, ja päätti nyt joka päivä käydä 1/2 9 aikaan tuon saman portin luona. Mutta muutama päivä meni, ettei hän määrättyyn paikkaan ennättänytkaan täsmälleen puoli yhdeksän aikaan, eikä hän myöskään myöhempään sitte tavannut tuttua lehden ostajaa.

Eräänä aamuna oli hänellä ollut huono onni. Hän ei saanut lehtiä myydyksi ja kiirehti nyt jälleen tutun kivimuurin luo, hypperi sen edustalla vuorottain toisella ja toisella jalalla ja rallatteli:

Jos annat penniä kymmenen,
Niin saat juuri oivan lehtisen...

Pitemmälle hän ei ennättänyt rallituksessaan, ennenkuin herra jo näkyi tulevan portista. Joju kiirehti hänen luoksensa, tarjoten lehtiään.

- Hm, luulenpa tosiaan, että olet minua tässä odottanut?

- Olen niinkin.

- No mitä varten?

- Että saisin lehteni myydyksi.

- Mistä tiesit minun tulevan?

- Kun olen ennenkin juuri samaan aikaan tavannut teidän tässä, niin arvelin teidän menevän aina tähän aikaan virkanne toimiin. En ole ennättänyt tänne moneen päivään, kun on ollut ostajia, jotka ovat estäneet minua olemasta tässä, täsmälleen.

- Tunnetko minun?

- En.

- Mikä sinun nimesi on?

- Veitikka.

- Onko se isäsi nimi?

- Ei. Isäni on muona-Matti.

- Mistä sinä olet tuollaisen nimen saanut?

- Toverini sen minulle antoivat kansakoulussa ollessani.

- Olitko vallaton siellä koulussa?

- Sanoivat minun olleen.

- Eikö sinua vielä haluttaisi koulua käydä?

- Haluttaisi kyllä taas, - sanoi Joju, jonka mieleen samassa johtui pieni Solmia ja hänen vieraansa. - Mutta ei ole minulla edes sellaisia vaatteita, että saattaisin mennä kouluun, enkä voisi kirjojakaan saada.

Herra näytti tuumaavalta, tuuppasi kalossin kärjellään muutamia kiviä, joita sattui olemaan kadulla, ja lähti sitte jälleen kulkemaan eteenpäin. Joju katseli hänen jälkeensä vähän aikaa, mutta pian hän unhotti herran, sillä nyt hänen huomionsa kiintyi harmaaseen kissaan, joka koiran edellä juoksi kadun poikki.

- Huts kii! huts kii! - huudahti Joju, mutta kun kissa kivijalassa olevasta ilmaluukusta pääsi pakoon huoneitten alle, ja koira aikoi mennä samaa tietä, silloin Joju juoksi luukun eteen koiraan estämään ja ajoi sen pois. Hän läksi sitten jälleen jatkamaan kulkuansa.

Pilvet ajeltivat taivaalla ja rupesivat vähitellen katoamaan. Sade taukosi ja aurinko pisti esiin. Kävelijöitäkin alkoi pian liikkua taajoissa joukoissa, ja Joju riensi kaikkialle, missä vain ihmisparvia liikkeellä näki.

Näin oli hän kulkenut koko pitkän päivän ja saanut kokoon viisi markkaa, kun illalla väsyneenä palasi kotia. Hän koputti ovelle, ja äiti tuli aukaisemaan, sanoen: - Vieläpä sinäkin, krapa, ulkona olet.

- Olen nyt vihdoinkin sisälläkin. Vaikka aamupäivällä oli paha ilma, niin iltapäivällä, kun selkeni, oli kovasti ihmisiä liikkeellä ja lehteni menivät kaupaksi oikein aika kyytiä. Olen tänään myynyt jokaisen kappaleen, ja se ei juuri usein tapahdu.

- Tuolla pöydällä on sinulla puuroa, mene nyt syömään, - sanoi äiti.

Joju meni ja rupesi hyvällä ruokahalulla pistelemään puuroa suuhunsa.

Eräs ovensuun puolella pöydän alla täysissä vaatteissa loikoileva mies käänteli itseään ja tirkisteli kiiluvien silmien Jojua.

Matti nukkui jo, ja Miinakin meni levolle. Pojan kotiintulo oli hänen maatapanoansa keskeyttänyt.

Kun Joju oli syönyt, aikoi hänkin panna levolle. Takin hän jo oli riisunut ja viskannut rahille, mutta sitten hän pöydältä otti lampun ja asetti sen lattialle sekä istui vuoteellensa ja rupesi rahojansa laskemaan.

Pöydän alla oikoilevan miehen silmät kiiluivat saaliinhimoisesti, mutta muuten hän ei liikahantakaan.

Joju laski rahojansa ja sanoi sitten itseksensä:

- Viisi markkaa. Aivan täsmälleen niin paljo, kuin luulin olevankin.

Hän pisti kukkaronsa takintaskuunsa, sammutti lampusta valkean ja viskautui vuoteellensa. Ei pitkä aikaa kulunutkaan, ennenkuin hän jo oli nukkunut.

Hetken tuo lattialla loikoileva mies kuunteli Jojun tasaista hengitystä, vaan sitten hän hiljaa ryömi Jojun vuoteen lähellä olevan rahin luo, otti pojan takin käsiinsä ja sieppasi sen taskusta kukkaron. Mutta kun hän sitten saaliseen aikoi hiipiä pois, sattui hänen jalkansa lattialla olevaan lampuun, joka kalisten kaatui rikki. Mies pötki ulos ovesta, niin pian kuin suinkin ennätti saada salvat auki, ja riensi pois yön pimeyteen.

Kalinasta heräsi Joju, ja hänen vanhempansa myöskin.

- Mitä ihmettä sinä nyt teit, Joju? - huusi Miina, - jotakin sinä olet rikkonut!

- En minä tiedä, - missä tikut ovat, äiti? Ottakaa valkeata! Lamppu oli tuossa lattialla, ja minä pelkään, että se on mennyt rikki, sillä öljyn haju tulee nenääni.

- Kyllä minä nenällesi annan, vai sinä lasket lampun lattialle ja potkaiset sen rikki; tuossa tikut ovat ja täällä on onneksi kynttilän pätkä.

Miina sytytti kynttilän ja rupesi katselemaan ympärillensä. - No mitähän kummaa tämä on? Ovi on auki, lamppu lattialla säpäleinä ja tuo pitkä roikale tuolta pöydän alta tipotiessään. Mitä se merkitsee?

Joju oli vaiti ja näytti tuumaavalta, mutta hyppäsi sitten äkkiä pystyyn vuoteeltansa. Hänen takkinsa oli liukunut rahilta lattialle, ja sen nähtyensä oli ikään kuin jotakin olisi hänen päähänsä juolahtanut. Hän kiirehti koettelemaan takintaskujansa ja huusi sitten aivan onnettomanä: - Minun kukkaroni on poissa!

- Kukkarosi? Oliko se varmaan sinulla? - kysyi Matti, joka myöskin tarkasteli huonetta.

- Oli se, oli niin varmaan kuin tässä olen! Minä otin maata pannessani lampun pöydältä tähän lattialle ja laskin rahani, ja niitä oli juuri viisi markkaa. Mutta juoksenpa tuota hylkyä etsimään.

- Minä tulen kanssasi, sanoi Matti.

- Kyllä sitä turhaan näin pimeässä etsitte.

- Minä menen yksin ja juoksen niin että, siksi kunnes hänen löydän, ja löydänhän aina jonkun poliisin edes, jolle voin asiasta ilmoittaa.

Joju juoksi ulos yön pimeyteen. Hän oli tottunut omin päin toimielemaan.

VI.

Eräässä kivirakennuksessa Länsi-Henrikinkadun varrella asui rehtori Mellilä omassa talossaan vanhan sisarensa kanssa. Herra rehtori oli jo aikaa lakannut koulukateederissa istumasta ja opettamasta, sillä hän oli varakas mies, ja saattoi nyt vanhoilla päivillään tulla toimeen eläkkeellään ja koroilla, joita hän pää-omastaan sai. Ukko oli niitä miehiä, jotka mielilauseenaan käyttävät noita tunnettuja sanoja "tee työtä ahkerasti, niin Jumala auttaa ihmeellisesti". Hän oli tullut tuntemaan näitten sanojen totuutta, sillä hän oli alkanut varattomana, mutta menestynyt hyvin työssään. Sitä paitsi hän aina tyytyi vähään; hänen tarpeensa eivät kasvaneet sen mukaan, kuin tulot enenivät. Nyt vanhaksi tultuaan ukko tunsu itsensä yksinäiseksi, ja päivät kuluivat yksitoikkoisesti. Hän oli kyllä monessa luottamustoimessa kaupungissa, ja kun hän kotia tuli, oli vanha Eriika sisar aina asettanut jotakin hauskaa hänelle. Välistä oli joku uusi kirja sievästi katetulla kahvipöydällä, ja välistä jotakin muuta sopivaa. Mellilä rakasti paljon hyvää kirjallisuutta, helppotajuistakin, jota hänen sopi ääneensä sisarensa kanssa vuorotellen lukea. Mutta ukko kaipasi jotakuta, jolle hän olisi saattanut tehdä hyvää. Hän oli kyllä kaikkiin listoihin, joita hänelle runsaassa määrässä tuotiin, kirjoittanut arvokkaita numeroita, mutta hän halusi tehdä hyvää sellaiselle, joka hänelle kiitollisuudeksi olisi antanut rakkautta ja joka olisi ollut hänen ilonaan ja apunaan hänen vanhoilla päivillään.

Saman päivän iltapuolella, josta edellisessä luvussa kerrottiin, istui Mellilä sisarensa huoneessa piippua poltellen. Hän oli Eriikan mielestä tällä kertaa tavattoman harvapuheinen ja miettiväinen. Senpä vuoksi sisko nyt kysyikin:

- Antreas, kuinka sinä voit? Näytät kovin tuumaavalta. Olet juuri kuin johtajattaremme ennen muinoin koulussa, silloin kun hänen piti määrätä meille tytöille rangaistusta jostakin tekemästämme kepposesta.

- Hm, kumma ajatella, että sinäkin maailmassa olet kepposia tehnyt. Kyllä ne varmaan olivatkin niin viatonta laatua, Eriika hyvä, että ansaitsi miettiä, minkälaisen rangaistuksen niistä määräisi.

- Niin, varjelkoon, emmehän me mitään pahaa milloinkaan tarkoittaneet, mutta lapsellisessa ilossamme teimme välistä tuhmuuksiakin. Muistan, miten kerrankin, kun meillä oli opettajatar, joka mielestämme oli kovin turhamainen, panimme tummansinisen pellavalangan kulkemaan toisesta seinästä toiseen, jotta hän ripsuineen ja hapsuineen takertuisi siihen, kun kouluun tuli. No niin, hän tuli, takertui ja kompastui ja oli vähällä taittaa jalkansa. Mutta lapset eivät sitä käsittäneet, että tuo viaton lanka olisi saanut niin pahaa aikaan. Asiasta syntyi heti kysymys, ja koko luokka otti syyn päällensä. Muistan vielä, että minä en ollut tuossa joukossa, mutta ei kukaan tahtonut toistaan syyttää, vaan kaikin otimme syyn; ja johtaja oli huolissaan ja miettiväisen näköinen, kun hänen täytyi meitä rangaista. Käytöksessä saimme sitten vaille sinä lukukautena. Mutta tässäpä jouduin pois pää-asiasta. Minunhan piti tiedustella, mitä varten sinä noin vakainen olet?

- Olen tässä tuumannut yhtä asiaa. Minä tahtoisin ottaa kasvattipojan itselleni. Mitä sinä siitä arvelet?

- Kasvattipojan! Hyvänen aika, kasvatin, ja pojan! Ne pojat ovat niin kurikkaita.

- Mutta jos hän olisi hyväntapainen, reipas poika, niin hän meitä auttaisikin vanhoilla päivillämme. Hän toimittaisi sinunkin asioitasi kaupungilla ja tietäisi aina kertoa jotakin ja lukisi meille sanomalehtiäkin.

- Eiköhän tyttö olisi käytännöllisempi? Jos ottaisimmekin tytön?

- Taikka jos ottaisimme sekä pojan että tytön, - sanoi veli naurahtaen.

- Herra varjelkoon! Silloinhan olisivat kuten yhteiskoulussa! Ei, ei millään ehdolla!

- Noh, otetaan sitte vain poika. Sinulle tulisi, luulen minä, liikoja vaivoja työstä. Katsoppas, mitähän täytyy, kun vanhemmaksi tulevat, saattaa ulos maailman tanterelle, ja sitä sinä et enään silloin jaksaisi.

- Jumala varjelkoon! En minä sellaisiin ryhtyisi. Mutta kuuleppas, onko sinulla tiedossa sellainen poika, josta puhuit?
- Kyllä. Olen tavannut erään, joka on sanomalehtiä ollut myymässä, ja hän miellyttää minua erittäin.
- Mutta jos hän olisi näpistelijä taikka kovasydäminen ilkiö...
- Miau, miau, - kuului oven takaa.
- Mikko kissani! Tuleppas tänne, pikku silkkikäpäläni - Eriika meni aukaisemaan ovea ja otti lemmikkinsä syliinsä. - Kuules, Antreas, ei se poika vain mahtane Mikolle pahaa tehdä? Ne pojat ovat tavallisesti niin vallattomia. Mikko raukkani! Mikä sinun mieleesi, Antreas, nyt tuollaisen tuuman pani?
- Olen jo kauan ajatellut, että voisihan tehdä köyhälle hyvää, kun kerran se vara on, ja saisihan samalla ehkä rakkautta itselleenkin.
- Mutta jos saakin tylyn ja kovaluontoisen lapsen...
- Mahdollista sekin olisi, mutta en kuitenkaan hänestä sitä luulisi. Sanotaanpa, että oudon silmä paljon näkee, ja minä olen elämässäni sen todeksi havainnutkin.
- Mutta mitähän Leena sanoo? Tarvitsisihan asiasta puhua Leenallekin.
- Mitä vielä, minäkö kysyisin, mitä hän sanoo? En, sitä en tee. Palvelijan vallan alle en milloinkaan aio asettua.
- Älähän suutu, minä vain tuumasin, että kun hän on ollut niin kauan talossa, niin kentiesi tulisi kysyä hänen mieltään. Hän saa paljon enemmän työtä. Puhuithan minullekin asiasta, etkä suinkaan ole minun valtani alla.
- Eriika hyvä, mehän olemme siskot ja kumppanit, - mutta taloudenhoitajat! Jos heidän antaa päättää, mitä meidän tulee tehdä, niin käy, kuten sananlasku sanoo, että kun kissasta tulee karhu, niin siitä koko pöpö syntyy. Mutta sitä paitsi Leena on hyväsydäminen ihminen. Kun hän vähän lapseen tottuu, niin luulen, että poika ja hän ovat mitä parhaimpia ystäviä.
- Täytyy minun nyt sentään muutama päivä totuttaa itseäni tähän muutokseen; et suinkaan häntä nyt heti tänne tuo?
- En. Minä tahdon ensin nähdä pojan kodinkin, ja kentiesi hän ei tahdo tullakaan...

Leena tuli käskemään isäntäväkeänsä illalliselle.

Mellilä ja hänen sisarensa istuivat ääneti ruokasalin pöydän ääreen, ja Leena poistui makuuhuoneisiin vuoteita yökuuntoon valmistamaan.

- Kuules, Eriika, kentiesi olisi sentään paras puhua Leenalle aikomuksestani. Minä tietysti en hänen mieltänsä kysy, mutta sopisipa mainita, mitä olen päättänyt.

- Olisi se minunkin mielestäni sopivaa; saatathan sinä, kun Leena makuuhuoneista palaa, ilmoittaa sen hänelle.

Mellilä katsoi lautasellensa ja söi. - Annappas minulle kupillinen olutjuustoa, Eriika, ei juustoa, vaan heraa, minua vain janottaa. Kiitos, se maistui hyvältä; olutjuusto on oikein sopivaa näin, kun on kylmä ilta. Leena keittää sitä erittäin hyvin.

Sisarukset nousivat ruoalta. Leena tuli korjaamaan ruoan tähteet ja viemään ne kyökkiin.

- Kuule, Eriika, puhu sinä nyt sopivalla tavalla tuosta pojasta Leenalle.

- Minäkö?

- Niin, minun täytyy mennä vähän polttelemaan kammariini, se maistuu niin hyvältä näin ruoan päälle.

Mellilä poistui kammariinsa, ja Eriika jäi tuumimaan, miten saattaisi alkaa tuota vaikeata esitystä. Leena oli jo tullut ikään kuin perheen jäseneksi. Jos hän oli pahalla tuulella, niin oli sisarusten rauha häiritty, mutta onneksi se tapahtui ani harvoin, sillä yleensä hän oli mitä hyvänluontoisin vanha neitsy.

- Leenan ruoka oli taas niin hyvää. Rehtorikin sanoi, että olutjuusto oli erittäin onnistunutta. Ajattelimme tässä juuri, miten moni lapsi saa kärsiä puutetta, ja tässä meidänkin pöytämme ääressä olisi kyllä tilaa yhdelle, ei se juuri paljoa maksaisi.

- Niin, kyllä täällä aina yhden ruoka jää, ei niin vähän osaa laittaa, ettei siinä yhden lapsen osa olisi, ja Mikon vielä päälliseksi, - lisäsi hän, silitellen norkoilevaa kissaa.

- Mutta Leenalle ehkä tulisi enemmän vaivaa. Vaan olisipa siinä palkintokin, kun tietäisi tekevänsä hyvän työn.

- Jaa, niin, kun tottako otettaisiin? Niin no, en minä tiedä, mimmoista se olisi, minä vain ruoan puolesta tuumasin, että kyllä sitä olisi, mutta ei suinkaan täällä meistä kukaan vanhoilla päivillään rupea lapsia hoitelemaan.

- No eihän nyt, mutta rehtori aikookin ottaa sellaisen pojan, jonka hän panisi kouluun ihmisten tapoja oppimaan.

- No ihmettä! Tuumaako rehtori todellakin ottaa lapsen, joka ei ole ihmisten tapoja oppinut? Kyllä neidelle semmoisesta lapsesta ainakin vastuksia ja vaivoja syntyy.

- Jos veljeni tahtoo hyvän työn tehdä ja ottaa köyhän, lahjakkaan kasvatin, kehittääksensä hänen luonnonlahjojaan, niin minä en suinkaan sitä vastaan pane, vaan koetan häntä vielä siihen kehoittaakin, ja auttaa siinä, missä voin.

- No niin, kukapa rehtoria estää tahtoisi, kai maar hän itse tietää, mikä paras on, - vastasi Leena aivan sävyisästi ja läksi toimiinsa.

Eriika meni kertomaan veljellensä, miten hän oli Leenalle ilmoittanut asian sekä että nyt olivat valmiit ottamaan tuota aiottua kasvattia vastaan.

Rehtori tunsu itsensä oikein tyytyväiseksi ja puhalteli piipustaan muutamia vahvoja savuja. Sisarukset sanoivat ystävälliset yöhyväiset toisilleen ja menivät kumpikin nauttimaan rauhaisaa lepoa.

Seuraavana aamuna katseli Mellilä ulos akkunastaan. Hän katseli etsivästi, ikään kuin odotellen jotakuta. Hänen kasvonsa ilmaisivat tyytyväisyyttä, mutta vähitellen ne kävivät malttamattomiksi. Hän lähti etehiseen, otti päällysnutun yllensä, hatun päähänsä ja kepin käteensä sekä läksi ulos. Hän kulki rautatien toria kohden; mutta ennätettyään Hagasundin kadun päähän, kääntyi hän kotia päin jälleen.

Antin- ja Länsi-Henrikinkadun nurkalla seisoi poika, joka kovin itkeä nyyhkytti ja välistä näytti uhkaavasti pientä nyrkkiänsä. Toisia poikia oli kokoontunut hänen ympärilleen. Mellilä meni lähemmäksi ja hämmästyti, kun hän, tarkastaessaan tuota pientä joukkoa, itkevässä pojassa tunsu suosikkinsa, sanomalehden-myyjän. Ja missä tilassa! Silmät olivat punaisina, posket ajetuksissa ja koko poika kovin uhkaavan näköinen.

- No poikani, - sanoi Mellilä, - mikä sinua nyt vaivaa?

Pojat rupesivat nyt kaikki yht'aikaa kertomaan, miten kulkija hylky oli vienyt Jojun rahat ja hakannut häntä. Mutta Mellilä ei saanut mistään oikein selvää, vaan pyysi poikaa tulemaan kanssaan kotia.

Joju seurasi Mellilää ja kertoi hänelle sen, minkä jo tiedämme, sekä lisäksi, että hän oli seurannut pahantekijää ja löytänyt hänen sekä vaatinut rahat takaisin, mutta se roisto oli tarttunut häneen ja antanut hänelle selkään. - Mutta samalla minä kiepahdin häijyn selkään ja taoin häntä nyrkilläni oikein aikalailla, ja kiljuin niin, että poliisit tulivat paikalle. Silloin tuo lurjus sanoi poliiseille "korjatkaa pois tuo poika ilkiö, joka minulta vei viisi markkaa, en minä hänestä huoli". Ja sitten hän läksi juoksemaan aika kyytiä pois. Poliisit rupesivat kyselemään, mitä olin tehnyt, vaan minä en oikein mitään ymmärtänyt selittää, en tiedä mitenkä sellaiseksi kävin, vapisin vain ja nyyhkytin; mutta onneksi isäni tuli paikalle, ja sitte minäkin jo saatoin sanoa, että olin löytänyt roiston, ja sitte kaikki selveni, ja poliisi lupasi ottaa miehestä selkoa.

- Hm, no mihinkä nyt aioit mennä?

- Menen rautatienkirjakauppaan ilmoittamaan, kuinka paljo olin saanut, sekä että varas minulta ne rahat vei, mutta että minä tahdon nyt palkatta myydä siksi, että se viisi markkaa tulee maksetuksi. Mutta ehkä eivät usko minua, eivätkä anna minun enään myydä, - sanoi poika ja rupesi taas itkemään.

He olivat nyt ennättäneet Mellilän asunnon eteen. - Kuules, - sanoi rehtori, - sinun ei tarvitse puhua mitään kirjakaupassa, minä annan sinulle nuot viisi markkaa, mutta sinun täytyy ne sitten vähitellen maksaa minulle, sen mukaan kuin ne saat. Minä kyllä uskon, että sinä niin teet. Hyvästi nyt, ja ole aina suora ja rehellinen poika! Tee työtä ahkerasti, Jumala auttaa ihmeellisesti!

VII.

Joju oli säntilleen tuonut ansaitsemansa rahat rehtori Mellilälle, ja nyt hän tuli tuomaan loppuvelkansa. Poika astui Mellilän kammariin, jonne hän jo kyllä tien tiesi, ja katsoi ilosilmin rehtoriin.

- No poikaseni, joko taas tulet velkaasi suorittamaan?

- Jo, tässä nyt on loput.

- Kiitos! Kuuleppas, Joju, kuka on sinua rehelliseksi opettanut?

Joju tuumasi, vaan sanoi sitte: - En minä tiedä, ei siellä metsässä, jossa ennen asuimme, kukaan toiseltaan mitään ottanut.

- Niin, niin, salon vakavat hongat eivät pahuuteen opettaneet, oikein sanoit. Vaikeampi on täällä ison maailman hyörintässä kelvollisena pysyä. Katso, tässä ovat kaikki ne rahat, jotka olet minulle tuonut; sinä olet ollut rehellinen poika ja saat nyt pitää itse kaikki nämät rahat, ei miksikään palkinnoksi, sillä rehellisiä meidän tuleekin olla, se on velvollisuutemme, vaan kehoitukseksi, että muistaisit aina olla rehellisenä.

- Kiitoksia! Saanko nämät oikein omakseni?

- Saat, ja vielä kysyn sinulta, tahtoisitko tulla minun pojakseni. Minä ottaisin sinut luokseni ja kasvattaisin sinua.

- Kyllä, mutta minun täytyy ensin kysyä äidiltä.

- Eikö isäsi elä?

- Elää, mutta kyllä hän antaa minun tulla, jos vain äiti antaa. Isä monta kertaa on ollut pahoillaan siitä, että tänne

tulimme, varsinkin minun tähteni.

- Hm, vai niin. Ehkä on paras, että itse menen heille asiasta puhumaan. Mennään nyt oitis.

Mellilä läksi, ja Joju oli tien-oppaana. Tultuansa siihen hökkeliin, missä Jojun koti oli, katsoi rehtori vähän hämmästyneenä ympärilleen. Asukkaat joivat juuri par'aikaa kahvia, ja pöydän ääressä oli jos jonkinmoisia renttunaamoja. Jojun äiti kaatoi viinaa kahvikuppeihin höysteeksi, ja näyttipä siltä, kun hän itsekin olisi ottanut jakajaisia. Rehtoria pöyristytti. Tästä kodistako siis tuo reipas, kaunis poika oli kotoisin... Salon helmassa viattomana kasvanut poika oli tuosta pesästä pelastettava. Luoja itse oli johtanut lapsen hänen tielleen.

- Kuka täällä on isäntänä? - kysyi rehtori.

- Minunhan tämä asunto on, - vastasi Matti.

- Noh, mitäs nyt, onko tuo poika nulikka tehnyt mitään pahaa, vai mitä? - kysyi Miina.

- Ei suinkaan, teillä on kelpo poika. Olen sattumalta tullut häntä tuntemaan ja tulin juuri kysymään, antaisitteko hänet minulle kasvatiksi. Minusta teidän täällä on vaikea saada hänestä kelpo miestä. Metsässä maalla, jossa ennen olette asuneet, ei hän ole pahuutta oppinut, mutta täällä on vilkasta lasta vaikeampi varjella kaikenlaisista sielun ja ruumiin vihollisista.

- Eikö herra asu täällä? - kysyi Miina.

- Asun, mutta minulla on hiljainen, avara koti, jossa ei ole tämänlaista liikettä kuin täällä.

- Menköön vain poika, mitäpä hän täälläkään paljon kokoon saa, tuskin ruokansa ansaitsee noilla sanomalehdillä, ja vaatteet ovat kokonaan minun hankittavanani.

- Mutta hänen tulee sitten kokonaan erkaantua tästä kodista ja näistä seuroista...

- Kukas herra sitten on, joka poikamme ottaa? - kysyi isä.

- Suokaa anteeksi, etten sitä muistanut ilmoittaa. Olen rehtori Mellilä, talon-omistaja tässä kaupungissa.

- Kyllähän poikamme rehtorista on puhunut, vaikka minä en tuntenut. Aikooko rehtori ruveta häntä kouluttamaan?

- Aion.

- Papiksi vai opettajaksiko?

- Sitä en vielä voi tietää; miksikä hänellä taipumusta on.

- Mene sinä vain, jos sinua haluttaa, - sanoi Matti, kai maar se paras on.

- Pue parhaat risat yllesi, ennen kuin menet. Ainoa tuo meidän on, mutta eipä tahdo saada senkään vertaa kokoon, että hänelle kasvatusta saisi. Ja viitsivätkö ne sitten lukea, tuommoiset, kadulla vain tahdotaan olla. Ikävä poika pahaa sentään tulee, kun vuode tuolla nurkassa on tyhjänä.

- Tottele aina rehtoria, muista se, - virkkoi Matti. Kurittakaa vain hyvästi, kyllä häntä kotonakin on kuritettu.

- Kyllä, Jumala nähköön mutta paljo sitä tarvitaankin, ennenkuin lapsesta paha sisu saadaan pois.

- Minä toivon, että tulemme hyvin toimeen Jojun kanssa, hän näyttää järkevältä lapselta. Ehkäpä kovuutta jo on tarpeeksi käytetty, kentiesi saatamme nyt paremmin tulla rakkaudella toimeen. Hyvästi! Kyllä annamme pojasta jonkun ajan perästä tietoja.

Rehtori läksi, ja Joju seurasi häntä.

Aamiaispöytä oli katettuna, kun rehtori pikku seuralaisensa kanssa tuli kotia.

Eriika neiti tuli heitä vastaan. Hän katseli tarkkaan nuorta tulokasta silmiin ja virkkoi sitten veljelleen ruotsiksi: - Pojken har vackra, ärliga fönster, han ser snäll ut. - Sitten hän poikaan kääntyen sanoi: - No tervetultuasi tänne meidän vanhojen kotiin, koeta nyt tulla meille pieneksi auringonsäteeksi, minä tarkoitan, koeta olla nöyrä ja avulias meitä kohtaan. Hyväntahtoisuus ja avuliaisuus lämmittää vanhoja. Kyllä me sitten taas puolestamme sinua hyvänä pidämme. Mutta tuleppa nyt aamiaiselle! Sinun on varmaankin nälkä.

- Ehkäpä ruoka maistuu paremmalta, jos hän nyt ensin saa syödä Leenan kanssa, siksi kunnes paremmin tutustumme.

- Ehkä niin on paras, - sanoi Eriika ja huusi Leenaa näyttämään pojalle huoneita.

Sisarukset istuivat aamiaiselle, ja Leena näytti sillä välin huoneita Jojulle.

- Tuossa on suuri vastaan-otto-sali.

- Hih, täälläpä oikein kaikuu, hah, kuulkaapas!

- Ei herrasväki täällä oleskele juuri muuten, paitsi kun rehtorilla on suuri vastaan-otto.

- Kyllä ymmärrän, kun kaikki koululaiset tulevat tänne.

- Ei, ei meidän rehtori enään koulussa ole.
- Onko hän viralta pantu?
- He ei ikään, mutta rikas kun on, niin mitäpä hän siellä viitsisi pahojen poikien kanssa tepastella ja väsyttää itseänsä. Hän tahtoo täällä viettää rauhallista elämää kodissaan. Mutta kun rehtorin syntymäpäivänä tulee vieraita, niin silloin ovat tässä salissa. Tuossa on keisarin ja keisarinnan kuvat.
- Kyllä tunnen, suutarin Sakin kodissa ne myöskin olivat seinällä. Olivat ottaneet ne Kyläkirjaston kuvalehdestä, mutta ei ne niin komeat olleet kuin nämät.
- Tuossa on rehtorin huone.
- Ja noin paljo kirjoja, aina lattiasta kattoon asti!
- Niin, näes, ne kirjat on rehtori kaikki lukenut. Noin paljo täytyy lukea, ennenkuin rehtoriksi pääsee. Mutta hän onkin, tää meidän rehtori, erinomaisen oppinut mies.
- Kutka nuot äijät tuolla seinällä ovat?
- Tuo tuossa kuuluu olevan suuri runoilija Topelius.
- Ohoh, sekö se on! Kyllä minä hänen tiedän, joka on tehnyt Maamme kirjan.
- Mitä sinä siitä tiedät?
- Kansakoulussa sitä luimme suutarin Sakin kanssa. Tehtäneekö Sakistakin joskus tuommainen kuva...
- Hupsu sinä, mikä se suutarin Sakki on?
- Se on eräs suutarinpoika siellä minun kotipitäjässäni. Kas sillä olikin vähän mainio pää. Se poika laittoi runojakin, koska häntä vain halutti. Mikä tuo toinen on?
- Se on Lönnrot.
- No niin onkin, se ukko sieltä Sammatista, joka Kalevalan on koonnut.
- Mennään nyt katsomaan omaa huonettasi, se on sellainen pieni kammio siellä ruokasalin vieressä. Katso, tässä se nyt on.
- Minun huoneeni! oikeinko totta?
- Niin, jos olet tottelevainen ja siivo, tietysti, sillä ei rehtori muuten anna sinun olla täällä.
- Onpa täällä koulukirjojakin.
- Niin, kai maar rehtori rupeaa sinua opettamaan.
- No lapsi kulta, tuleppas nyt aamiaiselle, kyllä sinun jo nälkä on, - sanoi Eriika, joka pelkäsi pojan nälissään olevan, kun hän ei heti päässyt ruokapöydän ääreen.

Joju oli nyt tutustunut joka huoneeseen ja jokaiseen henkilöön ja saavuttanut heidän suosionsa. Yksi ainoa olento löytyi kuitenkin, joka ei vielä ollut hänen näköpiiriinsä tullut, ja se oli Eriika neidin vanha, rakas, harmaa Mikko kissa. Mutta iltapäivällä kun vanhan tavan mukaan juotiin kahvia Eriikan huoneessa, makasi Mikko makeassa unessaan emäntänsä pehmeällä sohvalla. Jojun suuret, vilkkaat silmät havaitsivatkin heti tuon muhkean kotieläimen, joka makasi siinä ikään kuin suuri harmaa käärö. Poika läheni ja silitteli sitä ystävällisesti, mutta kissa kehräsi vain eikä liikahtanutkaan. Poika sanoi "kis', kis'," mutta se vain veti untaan. Nyt ei Joju enään malttanut mieltään, vaan nipisti kissaa hännästä. Mutta tästäkö elämä syntyi! Kissa maukahti pahasti ja kynsäisi Jojua, joka taas vuorostaan huudahti: - Kissa sinä! - ja paiskasi sen lattialle.

Eriika neiti punastui korviaan myöten; hänen tyyni verensä joutui liikkeelle. - Poika, kuules, mitä teit kissalleni? - kysyi hän niin ankaralla äänellä, kuin hänen lempeälle luonnollensa mahdollista oli.

- Viskasin sen menemään. Se on ilkeä kissa, kynsäisi tuolla tapaa.
- Mutta jotakin sinä hänelle ensin teit, ei hän koske kehenkään, paitsi jos hänen täytyy itseään puolustaa.
- En minäkään olisi siihen koskenut, mutta kun se vetelys oli niin laiska ja unelias, ettei kuullut, vaikka kuinka olisin huutanut, niin vähän nipistin sitä hännästä vain.
- Saat sitten syyttää itseäsi. Toiste, sinun pitää se muistaman, et saa tehdä Mikolle pahaa. Ei saa milloinkaan kiusata syyttömiä eläviä; minä sitä paitsi pidän Mikosta, ja sinä pahoitat minun mieleni, jos teet sille pahaa, ja minä toivon, että sinä olet kiltti poika, etkä tahdo mieltäni pahoittaa. Mutta tuleppa tänne, panen vähän eaudecolognea noitten raamujen päälle, että paranevat.
- Ei siihen mitään tarvitse panna, vähät minä tuonmoisista raamuista välitän. Kyllä ne pian paranevat.
- Tule nyt silittämään Mikkoa, niin tulette hyviksi ystäviksi.

Joju läheni, mutta kissa nosti selkäkärvansa pystyyn; vaan kun Eriika otti lemmikkinsä syliinsä, sai Joju vihdoin sitä silittää, ja pian joutui koko kahakka unohduksiin.

VIII.

Joju oli nyt ollut kaksi kuukautta uudessa kodissaan, lukenut joka päivä määrätyn ajan rehtorin johdolla, saanut uuden pupun ja tullut kauniin, reippaan ja sievän pojan näköiseksi. Hän oli köyhän lapsen tavoin iloinnut huoneestaan ja vaateestaan, hyvästä ruoasta, sievästä puvustaan ja kaikenlaisesta mukavuudesta, josta hänellä ennen ei ollut aavistustakaan. Kasvattivanhemmat olivat tyytyväisiä, kun näkivät, miten poika iloitsi ja koetti olla ahkera ja tottelevainen. Mutta kun uutuuden viehätys oli loppunut, rupesi Joju ikävystymään tähän oloonsa. Se tuntui liian mukavalta, kun ei hänellä ollut mitään seikkailuja, eikä hänellä myöskään ollut tovereita, joitten kanssa hänen olisi sopinut ajatuksia vaihettaa. Kaikki meni ihan koneentapaisesti. Rehtorin kanssa hän oli usein kävelemässä ja joskus yksinkin, mutta entisessä kodissaan hän ei milloinkaan käynyt, häntä kun oli kielletty sinne menemästä.

Eräänä päivänä, kun hän oli vähän aikaa läksyjänsä lukenut, rupesi häntä kovin haukotuttamaan, niin pian kun hän kirjaansa katseli. Hän huomasi sen itse ja laski kirjansa pois sekä rupesi tähystämään ulos ikkunasta. Oi, miten siellä aurinko kirkkaasti loisti! Maa oli jo hienon lumen peitossa, niin puhdas ja kaunis. Joju päätti lähteä kaupungille.

Rehtori oli ulkona, mutta Joju meni Eriika tädin luo ja sanoi, että hän lähtisi ulos kävelemään. Jojun täytyi aina sanoa, minne hän aikoi mennä.

Eriika katseli poikaa ... kummallista, hänen pyöreät, kukoistavat poskensa näyttivät kalpeilta, minkätähden?... Olipa hänellä täällä paljon parempi ruoka kuin mitä hänellä oli ollut entisessä kodissaan ja kaikin tavoin mukavampi olo. Miksi hän siis oli kuin kasvi, joka vieraaseen maahan on istutettu?

- Voitko sinä pahoin?

- En, mutta täällä on ... on niin raskasta olla, täytyy päästä ulos.

- Mene, poika kulta! Mikä on raskasta? Täytyykö sinun liiaksi lukea?

- Ei, minä vain tahdon ulos. Hyvästi, täti.

Joju läksi. Hän kulki ilman päämaalia. Päämäärä kyllä olisi ollut, mutta eipä hän saanut mennä, mihin halutti. Hän oli kulkenut vähän matkaa Etelä-esplanaadikatua, kun Korpi tuli juosten häntä vastaan.

- No Korppi sinä, mihinkä kiire?

- Kas, Veitikkako? Enpä aikonut tuntea sinua. Näes, minulla on aina kova kiire, mutta jos sinä joudut seuraamaan minua, niin tule! Saamme sitte vähän jutella toistemme kanssa.

- Oojah, kyllä minulla aikaa on.

- Minä olen kirjapainossa korehtuuripoikana. Katsoppas poika, tällaisia lehtiä minä kannan; tässä on nyt yksi arkki runoutta, ja siitä kustantaja maksaa lähes sata markkaa, kuulin itse, kun herrat painossa puhuivat, ja tämmöisiä papereita minä kannan joka päivä edes takaisin. Ei maar niitä joka miehen kynsiin annettaisi.

- Näytäppäs! Eihän niissä mitään ole. Tuolla sivulla on neljä riviä, tuossa kaksi värssyä, ja kolmas sivu on ihan valkoinen. Hupsut, kun tyhjästä maksavat.

- Kas et sinä ymmärrä sitä asiaa, enkä minäkään, siinä minulla on korpin pää ... mutta se kuuluu olevan sellaista uutta lajia, että siitä sopii maksaa, vaikka siinä ei mitään juuri olekkaan.

- Jospa suutarin Sakkikin toisi runonsa tänne, niin hän jo saisi niin paljon rahaa, että kouluunkin pääsisi.

- Mikä se Sakki on?

- Eräs suutarin poika vain, joka kovin halusi kouluun. Sepä olikin oikein hyvä poika.

- Mutta missä sinä nyt olet, kun noin hienoissa kävelet?

- Olen rehtori Mellilän kasvattipoika.

- Tosiaankin! Onpa sinua onni potkaissut.

- Niin kai on, - vastasi Joju huoaten.

- Tästä portista minun täytyy mennä. Hyvästi, Veitikka.

Joju jäi kadulle. Hän oli nyt aivan lähellä Albertinkatua, missä hänen vanhempansa asuivat, ja oi, kuinka hän halasi mennä tuohon huonoon kotiinsa. Hänellä olisi ollut niin paljon kerrottavaa, ja hän olisi ennen kaikkea tahtonut edes nähdä vanhempiansa. Isähän aina oli ollut hänelle hyvä, ja äiti oli antanut niin monta kertaa lämmintä ruokaa, kun hän viluissaan ja nälissään oli tullut kotia. Olihan äiti paljon kurittanut ja torunut, mutta hyvä hän sentään oli. Tuossa se oli portti ... tuostahan nyt olisi sopinut mennä sisälle... Mikäpä häntä esti, menisi vain... Mutta olihan rehtori kieltänyt... Mistäpä rehtori sen tietäisi?... Kumma, nyt oli ikään kuin Sakki olisi hänen korvaansa kuiskannut: "mitä Joju tietää olevan väärin, sitä hän ei milloinkaan tee", ja vielä hän näki edessään pikku Solmian valkokiharaisen pään ja kuuli

hänen punahuultensa lausuvan: "kyllä minä luulen, että sinä olet kelpo poika" ... ja Joju poistui vanhempiansa portilta ja meni kiireesti kotia.

Hän rupesi lukemaan läksyjänsä, mutta vähän päästä hän vain mietti. Iltapäivällä, kun hän palasi rehtorin kammarista oppitunniltaan ja jälleen istui omassa kammiossaan, ei hän ensinkään ottanut valkeata, vaan istui pöytänsä ääreen ja katseli ulos kaasujen valaisemalle kadulle. Vähän aikaa katseltuaan hän rupesi katkerasti itkemään. Silloin aukeni ovi, ja rehtori astui sisälle.

- Joju, mikä sinua vaivaa? Olen huomannut, että olet ollut alakuloinen jonkun ajan. Puhu suoraan, kuten olisin isäsi, taikka ... kuten paras ystäväsi. Ole aina suora, älä pelkää puhua kaikkea, mikä sinua raskauttaa.

- Setä hyvä, pankaa minä pois ja ottakaa suutarin Sakki! Hän toivoi aina, että hän joskus pääsisi kouluun, ja hän on kovin hyvä poika, paljon parempi kuin minä. En minä voi olla täällä.

- No miksi et? Mitä tuo tuommoinen on? Eikö sinun ole ollut täällä hyvä olla, häh? Onko kukaan tehnyt sinulle pahaa?

- Ei, mutta tuntuu ikään kuin raskaat kahleet olisivat päälläni.

- Kuule, poika, sinä ehkä et tahtois lukea, mutta ellei ihminen tahdo mitään tehdä eikä totella mitään ohjia, eli kuten sanoit, kahleita, niin silloin hän on ikään kuin metsän peto ja vielä pahempi. Ellei hän tahdo kulkea vanhempiansa ja kasvattajainsa kahleissa, niin hänestä tulee sellainen, kuin se mies, jonka kodissasi näit, joka sinulta vei viisi-markkasi ja joka nyt on yleisen oikeuden kahleissa.

- Kyllä minä tahtoisin totella, mutta minä halajan nähdä vanhempiani. Jos olisivat kaukana, - mutta kun tiedän, että ovat täällä, enkä kuitenkaan saa heitä nähdä. Olin tänään jo heidän portillaan, mutta juoksin taas kiireesti pois, kun muistin Sakin sanat: "mitä Joju kerran vääräksi tietää sitä hän ei tee", vaan en tiedä, jaksanko enään toiste olla menemättä. Antakaa minun vain mennä kotia, ennemmin minä jälleen menen maata huonolle vuoteelleni kotini tuvan nurkkaan, kun olen täällä näkemättä vanhempiani, vaikka tiedän heidän olevan lähellä.

- Hm... Tuumataan tätä asiaa... Ole nyt vain huoleti ja iloinen taas, kuten sinun ikäisesi tulee olla, kyllä katson, että kahleet päästetään, miten sopii. Ensiksikin saat mennä vanhempiasi katsomaan; minä pidän sinusta vielä enemmän nyt, kun tiedän, että täältä mukavuudestasi halusit lähteä vanhempiesi luo. Rehellisyytesi olet myöskin jälleen osottanut, kun et salaa mennyt sinne, vaikka mielesi teki. Sillä tavalla ihminen vapaaksi tulee, että hän oppii itseänsä hallitsemaan. Mutta vielä yksi asia. Kuka tuo Sakki on, josta sinä usein puhut ja joka ihmeellisesti näkyy sinuunkin hyvää vaikuttaneen?

- Sieltä kotipitäjästäni, N:ästä, se on.

- Noh, siellähän lankoni on provastina.

- Onko? Ja hänellä on pieni tyttö, jonka nimi on Solmia.

- Niin on, nuorin lapsi. Lähde nyt oitis katsomaan vanhempiasi, mutta älä sinne jäämistä tuumaa.

- Saanko mennä heti?

- Saat.

- Kiitoksia!

Joju läksi, mutta rehtori meni Eriikan luo.

- Kuules sisko, me olemme olleet liika itsekkäitä, kun tahdoimme kokonaan anastaa itsellemme lapsen rakkauden, jota vahvemmat siteet sitoivat vanhempiansa. Se itsekkäisyys oli vähällä viedä meiltä koko pojan. Tapasin hänen itkemässä kammarissaan ja sain selkoa siitä, että hän ikävöitsi vanhempiansa, kun ei ollenkaan päässyt heitä katsomaan. Hän pyysi minua laskemaan itseänsä kotia kurjuuteen jälleen ja ottamaan kasvatikseni suutarin Sakin, jonka hän, vaatimattomasti kyllä, vakuutti olevan itseään paljoa paremman.

- No olenhan minä jo kauan nähnyt, että jokin häntä raskautti; hänen muotonsakin kävi huonommaksi. Lähetä Jumalan tähden poika katsomaan vanhempiansa, ettei hän meiltä pois halua. Mitenkä aikamme sitten kuluisi, ellei hän täällä olisi? Varsin hirveätähän olisi ajatella, että poika semmoiseen pesään jäisi.

- Minä hänet jo lähetin. Mutta nyt olisi toinen asia päätettävissä. Joju on tavan takaa puhunut tuosta suutarin Sakista, joka näkyy häneen hyvää vaikuttaneen, ja minä tuumaan, että pöytämme ääreen mahtuisi kaksi yhtä hyvin kuin yksi, ja sitten heillä olisi toisistaan huvia. Me olemme vanhat, ja Jojun saattaisi tulla ikävä, jos hän aina seurustelisi meidän kanssamme, mutta kun meillä täällä on koko pari poikia, niin luulen, että molemmin puolin tulisimme tyytyväisiksi. Suutarin poika on N:n pitäjältä.

- Sieltäkö? No Amaalia sisaremmeni ja lankomme hänet kentiesi tuntevatkin. Tavallisestihan ne papit seurakuntansa tuntevat aina lapsia myöten.

- Aion kirjoittaa Mäntyselle, tiedustellakseni pojasta. Jojun puheen mukaan hänellä on kova lukuhalu.

Sisarukset juttelivat vielä vähän aikaa, ja heidän keskustellessaan tuli Joju jo kotia. Nyt hän oli kuin toinen poika. Kahleet olivat karisseet pois. Hän oli tosiaan kuin häkistä päässyt lintu. Silmät kiilsivät ja suu hymyili, ja koko olento oli kuin kevään juokseva puronen.

Rehtori kirjoitti vielä samana iltana kirjeen langollensa.

IX.

- Kun ei se postikaan jo tule, että saisin Lasten Kuvalehteä lukea, - sanoi pikku Solmia, joka oli käynyt maltittomaksi odottaessaan postilaukkua.

- Oletko läksysi lukenut?

- Olen, äiti kulta, aikaa jo, ja Helmi sanoi, että osasin oikein hyvin ja lupasi tuoda minulle vesipuoloja, mutta sitten tuli maisteri, eikä Helmi sitte enää olekkaan muistanut antaa puolukoita.

- Käske Manda panemaan tulta pesään. Sitte saapi hän mennä tuomaan sinulle marjoja, ja sinä, saat kutsua maisteria ja siskojasi niitä syömään.

Solmia teki kuten äiti käski, ja pian pruustinnan kammarin pesässä paloi iloinen tuli, levittäen lämmittävää valoansa huoneeseen. Sitten toi Manda pöydälle asettimen, jolla oli kauniita vesipuoloja, hienoa sokeria, lautasia ja teelusikoita.

Solmia meni salista kutsumaan Helmi ja Maiju siskojansa sekä maisteri Palosta, joka oli ikään kuin kotoväkeä, hän kun kävi pappilassa melkein joka päivä. Hän oli ihmeellisen avulias, tarjoutui tuon tuostakin provastin puolesta saarnaamaan y. m., kutsuttiin sitten tavallisesti pappilaan päivällisille, ja viipyi siellä vielä lopun päivääkin.

Maisteri ja tytöt noudattivat mielellään Solmian kutsumusta.

- Täälläpä on kovin herttaista ja lämmintä! Oikein suloista on olla tulen ääressä, kun ulkona on lumituisku. Älä, Helmi hyvä, lamppua sytytä, tämän tulen valossa istuminen on niin kodikasta ja hauskaa. Näemmehän tässä puolukoita syödä.

Provasti Mäntynen tuli sisälle - Katsokaapas vain, täällähän on oikein hauskaa. Kummallista, miten posti tänään viipyy, mutta siellä onkin niin kova tuisku ulkona, ettei hevonen juuri juoksemaan pääse kinosten läpi.

- Miten Sakki parka tanhuasta pääsee? - sanoi Solmia.

- Kuka se Sakki on? - kysyi maisteri.

- Meidän postinkuljettajamme, suutari Miettisen poika. Hän on meidän pieni ahkera apulaisemme ja aina tervetullut vieras, sillä kesäisin hän tuo meille ensimmäiset mansikat ja nyt hän on syksystä asti kuljettanut postilaukkuumme kestikievarista tänne.

- Miten todellakin poika nyt pääsee kinosten läpi? virkkoi pruustinna.

- Miehet ovat tanhuua aukaisemassa, kyllä hän sieltä hyvin tulee.

Solmia juoksi toiseen huoneeseen kurkistamaan akkunasta ulos hämäänsä, nähdäksensä, koska postipoika tulisi. Ja todellakin siellä nyt näkyi pieni poika, joka pyrki pappilaa kohti. Laukku heilui sivulla. Tyttö kiirehti ilmoittamaan, että Sakki oli tulossa.

- Maiju, sytytä lamppu, vaikkapa parikin, että saadaan lukea, mitä posti meille tuo. On nämät postipäivät sentään hyvin hauskoja täällä maalla, - sanoi pruustinna.

Sillä välin juoksi Solmia tuomaan laukkuja kyökistä, ja näki, miten Sakki puhalteli punaisiin sormiinsa.

- Voi kuinka sinä olet kovasti luminen, onko sinun vilu?

- Vähän.

- Lämmittele tässä hellan ääressä. - Solmia vei laukun sisälle ja kertoi, miten Sakkia paleli. - Saanko ottaa hänet kuvakirjojani katselemaan, siksi kuin tee valmistuu? Kyllä hän tarvitsee jotakin lämmintä.

- Kyllä, - vastasi pruustinna.

- Se on oikein, tyttöseni, että muistat pyytää lämmitystä vilustuneelle lapselle, - sanoi provasti, ottaessaan laukkuja tyttärensä kädestä. - Mitä täällä nyt sitten on? Tässähän on kirje: "Piga Amanda Juslinille N:n pitäjässä. Seura provasti Mäntynen kirjeet." - Lieneekö vain provastilla tässä kirjeitä seurana. Tuossa on tukku sanomalehtiä, jakakaa ne keskenämme. Tässähän vielä on kirje lehtien välissä: Dalollinen Mändyluodon isändä Mathias Santeljus. N:n pitäjäs. Seuraa Brovasti Mäntynen kirjeitä". No tässä vielä yksi. Tottapa vihdoinkin minulle myös.

- Näytäppäs, keneltä se on?

- Langoltani.

- Katsoppas vain! Ei Antreas usein kirjoita. Mitä hänellä nyt lienee sanottavaa...

- Solmia, vie Mandalle hänen kirjeensä; tuon toisen saa lukkari kirkolla antaa omistajalleen.

Provasti rupesi lukemaan kirjettään ja huudahti hetken perästä: - No kummallista, muistatteko tuota muona-Matin väkeä, joka Helsinkiin muutti? Heidän poikansa on lankoni ottanut kasvatikseen. Hän kirjoittaa, että poika on rehellisen ja kelpo ihmisen alku, mutta hänen kotinsa on perin huono, ja Antreas on tahtonut lapsen pelastaa hukkaan joutumasta, "koska," kuten hän tässä sanoo, "se kaikesta päättäen on näkynyt olevan Jumalan tahto". Mutta vielä tässä on toinen

asia. Hän kysyy, tunnemmeko suutarin Sakkia, ja sanoi havainneensa Jojun puheesta, että Sakki on vaikuttanut hyvää häneen. "Jos poika on hyvä lapsi ja tahtoo tulla kasvatikseni, saa hän heti tulla tänne. Minä tahdon valmistaa heitä kouluun, jotta ensi kevännä saavat tutkintonsa suorittaa". Se nyt on uutinen, joka Sakille kelpaa. Helmi, mene käskemään Sakkia tänne.

Sakki, joka katseli Solmian kuvakirjoja, oli heti valmis seuraamaan Helmiä proustin kammariin. Poika näytti erittäin sievältä. Hän oli lämpimässä huoneessa käynyt punaposkiseksi, hänen vaalea tukkansa oli kauniissa kiharoissa otsan ympärillä, ja hänen siniset silmänsä näyttivät syviltä ja haaveksivilta. Hän jäi ovensuuhun seisomaan ja kumarsi kainosti.

- No Sakki, - sanoi provasti, - tahdotko lakata postilaukkua kuljettamasta ja ruveta lukemaan? Häh?

- Lukemaanko? - kysyi poika, ja hänen silmänsä välähtivät. Mitenkä minä saisin ruveta lukemaan?

- Muistatko muona-Matin Jojua?

- Kyllä, hän muutti Helsinkiin.

- Niin, ja lankoni, rehtori Mellilä, on ottanut hänen kasvatikseen, ja tahtois vielä ottaa sinunkin. Joju on hänelle puhunut sinusta. Rehtori valmistaisi teitä molempia kouluun, ja tulevana kevännä saisitte suorittaa tutkinnon. Ja sitten sinun tulee olla ahkera ja koettaa kaikin tavoin noudattaa lankoni ja kälyni mieltä.

- Ja se on siis oikein totta! Minä lähdän oitis kotia kertomaan!

Sakki ei enään muistanut ujoillakaan, hän iloitsi niin, ettei saattanut olla sitä ilmaisematta.

Provasti virkkoi vielä: - Sano terveisiä isällesi ja äidillesi ja pyydä, että jompikumpi heistä tulisi tänne huomenna tästä asiasta juttelemaan.

Seuraavana päivänä ilmoitettiin, että suutari Miettinen vaimoineen oli pappilan kyökissä, ja hetken perästä he astuivat proustin kammariin.

- Mitä nyt tuumaatte siitä, että lankoni tahtois poikanne kasvatikseen?

- Tulin juuri kuulemaan, tunteeko provasti hänen, joka poikamme ottaisi, mutta kyllä kai sitten, koska hän on provastin lankomies. En minä poikaani maailmalle laskisi kenen luo hyvänsä. Ei meillä tosin suuria varoja ole, mutta aina Jumala sentään on huolen pitänyt. Se siinä nyt on, että pojalla aina on ollut kova halu lukemaan, ja hän olisi nyt jo niin menossa että kylläkin.

- Kyllä minä pidän suurena onnena sen, että hän pääsee lankoni luo.

- Poika puhui, että muona-Matin Joju myöskin on otettu samaan paikkaan, ja se oli suuri veitikka, koko poika. Lieneekö sitten muuttunut, kun ihmisiin on tullut...

- Lankoni kiittää häntä hyvin rehelliseksi.

- No niinhän se meidän Sakkikin aina sanoi hänen olevan, ja siksipä olivatkin ystäviä, vaikka meidän poika aina on ollut hiljainen ja Joju kovin vallaton. Ikävä sitä poikaamme tulee, ei hän ole meille milloinkaan surua tehnyt. Mutta kai se sentään paras on, että annamme hänen mennä, emmehän voi hänen onneansa vastaan olla.

- Niin no, jos provasti sitten kirjoittaa, että hän tulee noin viikon päästä; vai miten luulet, Siina, saatko hänen jo siksi kuntoon?

- En tiedä varmaan, tarvitsisi ommella muutamia paitojakin hänelle vielä, poika on niin kasvannut.

- Ei, - sanoi proustinna, joka myöskin oli tullut keskusteluun osaa ottamaan, - veljeni kirjoitti, ettei vaatteista tarvitse pitää mitään huolta. Eriika sisareni ne kyllä toimittaa kaikki, kun poika vain tulee.

- Soo, soo, vai antavat vaatteetkin. Olisin minäkin hänelle mielelläni paidat ommellut, vaan hyvähän sekin on, että antavat, - sanoi Siina, mutta kyöneleet vierivät kuitenkin ehtimiseen hänen silmistään.

- Maisteri Palonen lähtee parin päivän päästä pääkaupunkiin, ja kyllä hän ottaa poikanne mukaansa ja ohjaa hänet rehtorin luo. - Sepä hyvä on. Oohoo sentään, oikeinpa taakka putosi hartioiltani, kun ei tarvitse häntä sinne yksin lähettää.

- Sopii se hyvin, - sanoi Miettinen. - Kyllä se asia nyt sitte on päätetty. Provasti kirjoittaa vain, että hän parin päivän päästä tulee maisteri Palosen kanssa.

- Kyllä. Matkarahoista ei teidän myöskään tarvitse huolta pitää, ne minä jätän Paloselle.

- Kiitoksia kovin paljo. Mennään nyt sitte mekin jo pois. Jumalan haltuun jääkää!

Parin päivän päästä kulki Sakki vaatemytty kainalossa isänsä kanssa pappilaan. Äidille ja sisaruksille hän oli kotona sanonut jäähyväiset, ja sinne he jäivät häntä kaipaamaan. Mutta äiti lähetti runsaat siunaukset mukaan, ja varoitti poikaansa unhoittamasta vanhempiansa ja ennen kaikkia, unhoittamasta Jumalaa.

Pappilassa sitte juotiin kahvia. Solmia oli itse tahtonut laittaa Sakille eväät pussiin ja oli koonnut siihen, mitä vain parasta löysi äidin varastoista. Sitten hän sanoi Sakille: - Sinun pitää syömän kaikki, mitä siinä on, ei, pari torttua sinun täytyy antaa Jojulle, minä kyllä muistan hänen vielä, ja miten hyvä hän oli juoksemaan. Ja tiedätkö vuoden päästä tulen

minäkin kouluun ja silloin pääsen myöskin tädin luo asumaan.

Sakki kiitti eväistä ja läksi jäähyväiset lausuttuaan, maisterin kanssa hevosella lähimmälle asemalle sekä sieltä junalla Helsinkiin.

X.

Oltiin Toukokuussa. Valkolakit ja valkovuokot kaunistivat kilvan Helsingin ympäristössä olevia viheriäisiä lehtoja. Meren aallot loiskivat vapaina kahleistaan. Sekä pieniä että suuria höyryaluksia vihelsi lakkaamatta satamassa, ja mitä muhkeimpia kolmimastoisia laivoja loikoili rannassa ankkuroituina.

Eräänä päivänä, kun rehtori Mellilä oli lukenut poikiensa kanssa niin kauan, että sekä opettaja että oppilaat olivat väsyksissä, sanoi hän: Tämä nyt jo saa riittää täksi erää. Entä jos tästä lähtisimme kävelemään.

- Se olisi kovin hupaista, lukeminen tuntuikin oikein raskaalta jo, kun niin kovin halusin päästä tuonne ulos.

- Kun et sanonut olisinhan saattanut aikaisemmin lopettaa ja jatkaa pitemmän aikaa iltapäivällä.

- Enhän minä kehdannut olla väsyksissä, kun setäkin, vanha mies, jaksoi kysellä ja neuvoa meitä.

- Ennen, kun olin sinun iälläsi, hämmensi äitini sokerikaakkua, ja minä surkuttelin häntä, kun hänen kätensä heilui niin ahkeraan. Mutta hän vakuutti, ettei hän ollenkaan väsynyt; vaan kun minä pyysin, että hän edes vähän aikaa antaisi minun hämmentää, niin hän hymyili ja sanoi, etten sitä kauan tekisi. Minä rupesin hämmentämään; ja vähän ajan kuluttua oli käteni niin kankea, etten millään olisi tasaisesti jaksanut työtäni jatkaa. Kun sitten ihmettelin miten hän, joka oli vanha, saattoi tuota työtä tehdä yhtä mittaa koko tunnin ajan, niin hän vastasi: "tottumus sen tekee". Samati on tässä minun laitani. Olemmekin lukeneet nyt tavattoman kauan, mutta luku-aikamme läheneekin jo loppuansa suurin askelin. No, Sakki, kaiketi sinäkin olet iloinen, kun pääset ulos?

- Olen kyllä, täällä on niin paljon katseltavaa, josta on hauska kertoa tädille ja kirjoittaa kotia. Mutta kyllä lukeminen sentään on hauskinda.

- Niin, tuo Sakki on aina ollut tuollainen. Kyllä minäkin nyt jo luen mielelläni, mutta onhan sentään paljon hausکمپی olla ulkona, kuin ilma on kaunis.

- Luulisinpä sitä. Mihinkä päin nyt lähdemme? Te saatte määrätä!

- Lähdetään eteläsatamaan, siellä on niin paljon laivoja ja niitä minä kovin mielelläni katselin. Ja sitten menisimme Kaivopuiston kallioille, siellä näemme meren, oikein aavan meren. Oi, kuinka siellä on kaunista! Oikein lentää tahtoisi.

- Niin, taikka Kaisaniemen rantaan, siellä on niin hiljaista ja kaunista, - sanoi Sakki.

- No kummanka mieltä nyt noudatan? - kysyi rehtori hymyillen.

- Kyllä Kaivopuistossakin on kaunista, lähdetään vain sinne, - kiirehti Sakki sanomaan.

- Satamasta sinä ehkä et välitä?

- En, mutta Jojun mielestä se on hauskin paikka. Tavallisesti hän saa jäädä sinne yksin, sillä ei minua haluta siellä seisoa niin kauan, kuin Joju laivoja tarkastelee.

Rehtori meni ulos poikiensa kanssa.

- Oletko, Joju, useinkin käynyt laivoja katselemissa?

- Olen.

- Vai niin. Mikä se niissä sinua miellyttää?

- Kaikki! Purjeet, touvit ja mastot. Siellä saa mielin määrin kiivetä, vaikka kuinka korkealle.

- On tuo Joju niin tarkkaan pannut mieleensä joka nuoran ja koko aluksen, että hän sen aivan osaa paperille piirtää.

- En ole tietänytkään, että sinä sellainen laivojen ihailija olet. Mutta entä jos kiivetessäsi putoaisit mereen...

- Minäkö? Johan nyt! Totta kai köydet niin vahvoja ovat, että minun kannattavat.

- Ei köydet katkea, mutta sinun kätesi ja voimasi saattaisivat pettää.

- Ei, älkää luulko.

He olivat nyt ennättäneet rantaan, ja Joju riensi oitis erääseen kolmimastoiseen laivaan, jossa laivamiehet näkyivät tuntevan hänen.

- Noh, mastoonko jälleen? - kysyi eräs merimies.

- Tottakai, - vastasi Joju, sylkäsi käteensä ja kapusi oravan tapaan mastoon ja sieltä laivaköysiä myöten toiseen mastoon ja sitte alas jälleen.

- Poika todellakin tekee nuot temput kuten paras merimies. Ei sinua maalla tarvita, tule pois merelle vain, - sanoi eräs merimies.

- Minun täytyy käydä koulua, - vastasi Joju.

- Joju, tule pois jo, - huusi rehtori, ja Joju tuli käskyä totellen, mutta hänen kasvonsa hehkuivat ja silmät loistivat, kun hän kertoi, miten hauskaa oli kiivetä.

- Joju kyllä halukkaammin menisi merelle kuin kävisi koulua, - sanoi Sakki.

- Niin menisinkin, kun setä vain laskisi.

- Poika parka, ei siellä niin hauskaa olisi, kuin nyt luulet. Siellä kovat myrskyt pauhaavat, joten aallot pian tuollaisen tottumattoman laivan kannelta viruttaisivat pois. Ajatteleppas vain, kun laiva keinuu kuin pieni lastu tuolla suurella valtamerellä, missä ei näy muuta kuin taivas ja vesi.

- Ei lastullakaan ole mitään hätää, ei se mene pohjaan eikä kaadu.

- Niin, mutta laivoja joutuu joka vuosi haaksirikkoon.

He tulivat kaivopuistoon ja läksivät kallioille, missä aava meri näkyi ja raitis tuuli puhalteli. Rehtori istui eräälle lavitsalle ja nojasi leukaansa valkonuppista keppiänsä vasten, jota hän molemmin käsin piteli kiinni. Hän näytti miettiväiseltä eikä näkynyt katselevankaan luontoa.

Sakki istui rehtorin viereen, ja hänen silmänsä katsoivat uneksien kauas etäisyyteen. Tuo aava näkö-ala tuntui hänestä kovin suurenmoiselta, ja hänen mieleensä syntyi monenmoisia ajatuksia, epäselviä tulevaisuuden kuvia, jotka vielä olivat ikään kuin usvaan verhoittuina.

Mutta Jojulla ei ollut aikaa istua; hän hyppeli paikasta paikkaan ja katseli säihkyvin silmin merelle, huutaen tuon tuostakin riemastuneena: Tuossa tulee höyry-alus, oi, kuinka se on kömpelö noitten purjeveneitten rinnalla! Kas tuossa näkyy suuri alus, oikea kolmimastoinen, varmaan se on kolmimastoinen. Ei se tulekkaan, se menee. On se vain jalo kapine! Oi sentään, kun pääsisi tuonne kauas, kauas, näkemään, mitä siellä merien takana on.

- Noilla laivoilla, jotka kauan ovat merellä, saa usein pahennutta ruokaakin, ei siellä niin hyvä oltava ole kuin luulet, - sanoi Sakki hymyillen.

- Totta heillä on perunoita ja silakkaa. En vielä ole niin pilaantunut, etten huonoonkin tyytyisi. Enköhän pääsekkin merelle?

- Enhän olisi suonut sinun merimieheksi rupeavan, mutta jos sinulla siihen todellakin on taipumusta, niin en tahdo sinua estää siksi tulemasta. Mutta usein lapset mielivät joksikin, johon he jäljestäpäin eivät tyydykkään, he kun eivät vielä ymmärrä, mitä tahtovat. Siis olen minäkin päättänyt, että sinun pitää muutaman vuoden käydä koulua, eli siksi, että ripille pääset. Koulu on sinulle suureksi hyödyksi, ja sitä paitsi sitten paremmin tiedät, mihin haluat. Mutta mennään nyt jo kotia, Eriika siellä odottaa päivälliselle.

Iltapäivällä rehtori jälleen jatkoi lukemista poikien kanssa. Tätä vielä kesti pari viikkoa, ja sitten tuli päivä, jolloin pojat saivat mennä tutkintoansa suorittamaan.

Molemmat pääsivät toiselle luokalle, ja entisistä marjapojista oli siis tullut koulupoikia.

XI.

Kirkaana kuin peili oli jää pohjois-sataman luistinradalla, ja luistelihoita tuli ehtimiseen. Siellä niitä näkyi neitoseja ja herroja, koulutyttöjä ja poikia. Kaikki kiitivät kevyesti, ikäänkuin ilmassa. Siellä näkyi kirjavia pukuja, komeita ja kehnompia, kauniita, nahalla reunustettuja luistinpukuja, ja neitosten kaulassa pitkiä siepuroita, joittenka päät heiluivat sinne tänne. Kaikki luistelijat näyttivät reippailta ja punaposkisilta. Istuinlautoja oli radalla siellä täällä, ja tuon tuostakin joku tyttö istahti laudalle ja joku herra tahi poika, kuinka kulloinkin sopi, polvistui hänen eteensä, asettaaksensa luistimet hänen jalkaansa.

Eräs tyttöparvi oli vain kävelemässä radalla. Heillä ei ensinkään ollut luistimia, ja he aikoivatkin jo lähteä pois, kun yksi heistä sanoi: - Katsokaapas, tuolla tulee "tumma" ja "vaalea," ja Solmia on heidän kanssaan. Kumma, miten se Solmia aina viitsii heidän parissaan kävellä.

- He ovat tavallisesti kaikki yhdessä kävelemässä, vanhukset myöskin, mutta mitäpä ne vanhat luistinradalle olisivat viitsineet tulla. Olen minä sentään joskus nähnyt rehtorin täällä.

- Elsa Hiltunen puolustaa aina Solmiaa, mutta minun mielestäni hänen tulisi olla enemmän kumppaniensa kanssa.

- Minä pidän hänestä paljon ja tunnen hänen myöskin paremmin kuin sinä, me kun neljä vuotta olemme istuneet vieritysten, eli aina siitä asti, kun hän kouluun tuli. Solmia on vakava tyttö, hän lukee ahkeraan, ja sitten hän tahtoo, kun hänellä on aikaa, olla tätänsä ja enonsa huvitteena. Hän ei sitä paitsi tahdo paljon tuttavuuksia siitä syystä, että se häiritsisi noita vanhoja, jotka ovat hiljaiseen elämäänsä tottuneet.

- Kauniilta kuuluu...

- Naima Vuori ei milloinkaan ole hyvä, kun Solmiasta puhutaan.

- Mitä minä hänestä välitän, kyllä hän minun puolestani saa hyvä olla. Mutta minä en pidä tytöistä, jotka kävelevät aina kavaljeerien kanssa.

- Sinäkö? Ohoh!

- Niin minä, mutta minun on vilu ja minä lähdän nyt kotia.

- Laina ei ainakaan minua jätä; etkö jää tänne kanssani? - kysyi Elsa eräältä toverilta.

- Totta kai, täytyyhän tässä katsella, miten parhaat luistelijamme luistelevat.

Radan päässä oli hakomaja, ja Solmia meni sinne panemaan luistimia jalkaansa. Sakki ja Joju aikoivat auttaa häntä, mutta hän vastasi: - Kyllä minä itsekin saan ne jalkaani, menkää te vain pois.

Pojat riensivät hekin asettamaan luistimet jalkoihinsa, ja sitten kiitivät iljannetta pitkin. Radalla kävelijät vain osottivat heihin ja sanoivat: "katsokaa rehtorin poikia".

Elsa Hiltunen oli juossut tervehtimään Solmiaa, ja Naima Vuori oli myöskin vielä radalla, sillä hän oli kuitenkin utelias näkemään rehtorin poikien luistelua. Ne olivat jo radan toisessa päässä, kun Solmia lähti kiitämään.

Tyttö luisteli tottuneesti ja varmasti, olipa ikään kuin pieni perhonen olisi siellä kevyesti lennellyt. Rehtorin kasvatit tulivat häntä vastaan, ja nyt luisteltiin yhdessä sekä tehtiin kaikenmoisia taidetemppeja. Joju varsinkin osasi erittäin sievästi luistella "ytterkanttia," y. m.

Kun Solmia oli vähän aikaa luistellut, tuli hän Elsa Hiltusen luo ja kysyi, lähtisikö hän jo pian radalta pois. - Minä en joudu kauan täällä viipymään ja tulisin halusta kanssasi.

- Kyllä, me aioimme jo äsken mennä pois, mutta sitten kuin te tulitte, niin tahdoimme nähdä teidän luistelevan. On niin ihmeen hauskaa katsella, kun joku oikein hyvin luistelee.

Naima Vuori tuuppasi Elsaa kylkeen ja loi häneen nuhtelevan katseen.

- Ei meidän luistelumme katselemista ansaitse, - sanoi Solmia, - paitsi Jojun, hän todellakin tekee sitä taidokkaasti.

Hän kiisi vielä kerran radan toiseen päähän sanomaan Sakille, että hän aikoi mennä toveriensa kanssa pois.

Sillä välin Naima Vuori nuhteli Elsaa siitä, että hän oli kiittänyt Solmian luistelua. - Kyllä hän vain tarpeeksi tietää, että häntä ihaillaan, - virkkoi Naima.

- Sitä en ensinkään luule, - sanoi Elsa.

Solmia palasi radalta ja ilmoitti, että pojatkin aikoivat tulla kotia. Luistimet hän otti jalastaan, ja sitte oltiin valmiit lähtemään.

Pian Joju ja Sakki heidän saavuttivat, ja vilkkaasti keskusteltiin matkalla.

Joju kertoi koulusta kaikenlaisia kaskuja ja omasta elämästäänkin yhtä ja toista, miten hän oli ollut sanomalehtipoikana ja koetellut monenmoista lyhyessä elämässään. Kertoipa vielä, miten hänen teki mieli merelle, mutta setä Mellilä oli aina ollut sitä vastaan ja vaatinut häntä lukemaan siksi, kunnes tulisi kuusitoistavuotiaaksi. - Jos silloin vielä haluttaa lähteä, niin saan mennä. Nyt keväällä siis pääsen tuonne avaraan maailmaan!

- Hirveätä aivan! - huudahti Naima.

- No, en tiedä, mitä hirveätä se olisi, päin vastoin.

- Aجاتelkaa noita myrskyjä merellä!

- Saattaa niitä vaaroja olla joka paikassa, - sanoi Solmia, ei se mielestäni mitään olisi sen vuoksi, mutta vanhan sedän ja tädin vuoksi, jotka niin kovin häntä kaipaisivat.

- Niin, he tahtoisivat minua pyrkimään voimistelunopettajaksi.

- No sehän on niin reipasta ja uljasta, ja tehän kuulutte voimistelevan niin mainiosti. - Naima kuiskasi eräälle sivutoverilleen: - Ai, kuinka tuo tumma on sööti! - Hän oli sitä kuiskaavinaan, mutta hyvin Joju sen kuitenkin kuuli, ja hän sanoi:

- Kuka raukka se sööti on? Semmoinen poika on hyvin imelä, jota voi söötiksi sanoa.

Tähän eivät tytöt mitään vastanneet.

He olivat nyt tulleet eräälle kadulle, jossa heidän tuli erkaantua toisistaan. Rehtorin pojat ja Solmia sanoivat hyvästit seuralaisilleen ja lähtivät kotia.

- Joju, mitenkä saatoit tuolla tavalla puhua, etkö nähnyt miten Naima kävi punaiseksi, - sanoi Sakki.

- Minäkö siitä olisin välittänyt, ei tarvitse tyttöjen tulla minua arvostelemaan, yhtäkaikki minulle, olenko Naiman mielestä makea vai hapan.

- Olenhan minä monta kertaa sanonut, kun olet tehnyt minulle jonkun palveluksen, että sinä olet ollut hyvä, etkä sinä ole koskaan suuttunut.

- En, se on aivan toista. Muistan minä senkin vielä, kun sinä siellä pappilassa ennen marjapoikana ollessani sanoit, kun minä tuhmasti kiroilin, että kyllä luulit minun lakkaavan pahasta tavasta, sekä että minusta tulisi kelpo poika. Se sana, näes, auttoi minua jättämään pois tuon pahan tavan.

He tulivat nyt kotiportille, mutta Joju sanoi vielä lähtevänsä vanhempiansa katsomaan. Sakki ja Solmia menivät sisälle, ja Eriika täti kutsui heitä kammariinsa kahville. Rehtori istui siellä jo ennaltaan.

- Minnekkä Jojun jätitte? - kysyi rehtori.

- Hän meni vanhempiansa katsomaan.

- Onko täti käynyt Jojun entisessä kodissa? - kysyi Solmia.

- Olen, mutta en nyt moneen kuukauteen.

- Eikö täti menisi? Minä olin äitini kanssa usein sellaisissa köyhissä kodeissa maalla, ja tulisin halusta tädin kanssa.

- Mitä sinä, pikku perhonen, siellä tekisit, paras että Eriika ja minä menemme.

- Mutta kyllä te otatte minun mukaanne! Äiti sanoi, että lapsesta jo pitää oppia tuntemaan köyhien elämää.

- Antaa tytön tulla.

- Joju on aina kovin surullinen, kun hän palaa vanhempiansa luota, - sanoi Sakki. - Viimein kun hän sieltä tuli, niin hän sanoi: "jos pääsisin merelle ja saisin niin paljon rahaa kokoon, että saattaisin ostaa pienen maatalon, niin asettaisin isäni ja äitini sinne, heidän elämänsä täällä on kovin kurjaa..."

Juuri kuin tätä puhuivat, tuli Joju kotia.

Eriika täti havaitsi heti, että pojan muuten iloiset silmät nyt näyttivät kovin totisilta. Hän silitteli Jojun mustia kiharoita, sanoen: - Kaasin sinulle oikein täyden kupillisen kahvia, sillä kyllä se nyt varmaan hyvältä maistuu, kun olet luistelemassa käynyt.

Joju kiitti vain, joi ja läksi kammariinsa.

Hetken perästä hän meni setänsä huoneeseen ja pani oven kiinni jälkeensä.

- No, mitä pojallani nyt on sanottavaa?

- Minä kävin äsken vanhempieni luona. Siellä oli silloin heidän huoneittensa omistaja vaatimassa vuokraansa. Hän oli juovuksissa. Isä pyysi häntä odottamaan vähän aikaa, mutta silloin mies julmistui, otti tuolin ja aikoi lyödä isää, mutta minä karkasin häneen kiinni, ja töyttäsin hänet ulos ja menin itse myöskin samalla. Hän lupasi valittaa rehtorille, mutta täytyihän minua mennä apuun, kun hän aikoi lyödä isää.

- Minä lähden oitis sinne. On tämä vähän paha asia, mutta koetetaan se selittää.

Rehtori meni Eriikan luo. - Kuuleppas, Eriika, onko pakarin takana oleva suuri kammari teille välttämättömästi tarpeellinen?

- Ei, siellä on tyhjiä puu-astioita, jotka yhtä hyvin saattaisivat olla suuressa vajassa.

- Hyvä! Minä aion nyt mennä tuomaan sinne hyyryläisiä.

- Se on aivan epäkunnossa!

- Sama se, he saavat laittaa itsellensä kuntoon. En aio noilta vuokraajiltani ottaa mitään vuokraa, mutta rehellistä työtä aion hankkia heille, ja sitä heidän pitää kohtuullisesta palkasta tehdä. Minä lähden nyt Jojun vanhempien luo, ja toimitan heidät tänne.

Rehtori meni, ja kun hän tuli Matin asunnon luo, oli huoneitten omistaja jälleen oven takana räyhäämässä.

- Mitä menoa täällä pidetään?

- Menoako? Nuot ovat minun huoneeni, eikä minua lasketa sisälle.

- Totta kai teitä sisälle lasketaan omiin huoneisiin. Se on selvää. Vaimonne ja lapsenne kaiketi siellä asuvat, koska ne teidän huoneenne ovat.

- Ei ikään, vaan nuot vuokraajaroistot, jotka eivät mitään maksa.

- Vai vuokraajat. Kyllä ne maksavat. Olen rehtori Mellilä ja maksan näitten vuokran, mutta en ollut oikein selvillä siitä, koska se oli maksettava.

- Mellilä, rehtori Mellilä. Te siis olette sen pojan isä, joka täällä äsken oli?

- Kasvatti-isä, niin olen.

- Suokaa anteeksi, ei minulla mitään kiirettä ole...

- Kyllä jokainen omansa tarvitsee. Ja kun tässä nyt on kerran teillä ollut syytä tyytymättömyyteen, niin on paras, että he muuttavat. Aukaiskaa ovi, siellä, rehtori Mellilälle!

Ovi avattiin. Rehtori tiedusteli, mitä huoneen omistajalle tuli maksaa, ja suoritti sen heti.

- Nyt saatte oitis muuttaa minun luokseni, - sanoi hän Matille, joka näytti tästä olevan kovin kiitollinen; mutta Miina ei tahtonut asiaa oikein käsittää, ja näyttipä siltä, kuin muutto ei häntä oikein olisi miellyttänyt.

- Kyllä he olisivat saaneet asua täällä, aivan mielelläni olisin antanut heidän asua, mutta...

- Ei, kyllä se sopii varsin hyvin, että muuttavat, - sanoi rehtori. - Täällä on hevoset ja rattaat, asettakaa niihin, mitä teillä on, ja ajakaa minun talooni. Siellä on teillä vapaa asunto.

Isäntä kävi vähän noloksi ja näytti hämmästyneeltä, mutta Matti ja hänen vaimonsa muuttivat vielä samana päivänä rehtori Mellilän suureen pakarikammariin.

XII.

- Kapteeni Malm pyytää tavata rehtoria, - sanoi Leena, joka raotti rehtorin ovea.

- Jasoo, jasoo, káske häntä tulemaan sisälle.

- Hyvää päivää! Miten sinä täällä jaksat?

- Päivää päivää! Jumalan kiitos, kyllä minä yleensä olen hyvin voinut, mutta tänään luuvalo ristiluissani minua niin on vaivannut, etten voinut tulla luoksesi, ja minulla oli sinulle puhuttavana tärkeä asia, jota en tahtonut tuonnemmaksi jättää. Suo nyt anteeksi, että sinua tänne vaivasin!

- Älä, veikkonen, tuollaisista kursaile, kävelinhän tänne aivan mielläni. Annappas kuulla asiasi nyt.

- Joju poikani tahtois merelle, enkä minä voi sitä vastustaa, kun näen, miten hartaasti hänen mielensä tekee sinne. Se kaiketi on hänen uransa täällä maailmassa. Mutta minä pyytäisin, että sinä hänen ottaisit laivaasi ja antaisit hänelle sekä teoreetistä että käytännöllistä opetusta. Sinähän lähdet keväällä matkalle?

- Lähden. Mielelläni otan hänen mukaani. Aivan se on viisaasti tehty, että annat pojan tulla, koska hänellä on siihen halua. Kyllä minä hänestä huolen pidän sen mukaan, mitä minä voin. Jumalan suojeluksen allahan ollaan niin maalla kuin merellä.

- Ollaan niin, mutta minä tulen kaipaamaan häntä paljon.

- Maailmalle he tulevat, jos mihinkä virkaan rupeavat. Huono se lintu, joka ei pesäänsä edemmäksi voi lentää.

- Onhan se niin. Kentiesi hän saa tarpeensa merimatkoista ja viihtyy sitten omassa maassa.

- Niin, no, olenhan minäkin väliin koko vuoden kotona, aina sen mukaan, kuin soveliaaksi näen.

Eriika tuli sisälle. Rehtori kertoi, että kapteeni Malm oli luvannut ottaa Jojun laivalleen.

- Kyllä täällä taas elämä hiljaiseksi käy, - sanoi rehtori, - kun se poika pois tulee. Olin aina siinä toivossa, ettei hän enään merelle haluaisi, kun hän muutaman vuoden kävisi koulua, mutta huomasin pianikin, että hän luki vain, kun hänen sitä täytyi tehdä. Hän on kuitenkin hyvin mennyt eteenpäin, sillä hän on älykäs poika, vaikkei niin perusteellinen kuin Sakki.

- Helläsydäminen hän on, mutta vähän vallaton. Sakki, sitä vastoin on tavattoman vakaa, - sanoi Eriika.

- Heidän lapsuutensa on ollut ihan erilainen. Sakki on totutettu vakaaseen työhön pienestä asti, ja se on painanut leimansa hänen luonteeseensa. Joju sitä vastoin on saanut kuljeskella tyhjätoimittajana, mutta hänen vilkas luontonsa on vaatinut häntä toimimaan, ja onni on, ettei hän joutunut pahoihin tapoihin, vaan käytti älyänsä harjoittaakseen voimiansa ja tehdäkseen kaikemmoisia viattomia kujeita. Rehellinen ja tunnollinen hän myöskin on. Minun täytyy myöntää, että hän on minulle vielä rakkaampi kuin Sakki, kentiesi sentähden, että hän enemmän on ollut minun apuni tarpeessa. Sakki on sellainen poika, että hänestä aina olisi tullut kelpo mies, sielläkin, missä hän oli, vaikka hän kentiesi olisi joutunut toiselle uralle, mutta Jojun olisi melkein ollut mahdoton pysyä kelvollisena sellaisissa oloissa, joissa me hänen tapasimme.

- Olen minä täällä joskus nähnyt nuot pojat, mutta niin hätimiten, etten tosiaankaan heitä tunne.

- He tulivat juuri äsken kotia, - sanoi Eriika, - menenkö heitä käskemään tänne?

- Kyllä.

Hetken perästä tulivat Joju ja Sakki, ja Eriika esitteli heitä kapteeni Malmille.

- Joju, - sanoi rehtori, - nyt olen puhunut kapteeni Malmille, että sinä haluat merelle. Kesäkuun lopulla hän on valmis ottamaan sinun mukaansa.

- Kiitoksia, setä! Kyllä merelle olen hartaasti toivonut aina siitä asti, kuin täällä satamassa ensi kerran laivoja näin, -
sanoi poika, ja hänen ruskeat silmänsä välähtivät innosta.

Kapteeni Malm katseli mielihyvällä tuota harteavaa, soreaa, kuusitoista-vuotiaista nuorukaista ja taputti häntä olalle,
sanoen: - Toivon, että meistä tulee hyviä ystäviä. - Sakkiin kääntyen hän sitten kysyi: - Miksikä tämä nuorukainen
aikoo? Nuot syvämietteiset silmät osottavat, että olisit liiaksi miettiväinen merellä myrskyissä matkustamaan, sillä siellä
täytyy olla käytännöllinen sekä aina virkku ja valpas.

- En minä sinne mielisikään. Mahdollisesti sentään joskus merien taakse, päästäkseni väljemmille aloille tietoja
tutkimaan. Vastaiseksi on minulla täällä kyllin työtä.

Kapteeni sanoi itsellään olevan kiirettä pois ja jätti hyvästi.

Jojun vastainen ura oli siis päätetty.

Kun kapteeni oli mennyt, tuli Solmia sisälle ja kuiskasi jotakin Eriikan korvaan. Eriika noikkasi, ja tyttö meni jälleen, ja
näyttipä siltä, kuin hänellä olisi ollut koko valtiosalaisuus tiedossaan. Hetken perästä hän tuli takaisin ja pyysi, että eno
ja täti sekä pojat tulisivat pakarikammariin. Matin Miina kutsui kahville, sillä nyt oli Miinan päivä.

He läksivät kaikin, ja miten hämmästyivätäkään, kun huone oli ihan puhdas ja siisti! Solmia oli saanut Eriika tädiltä
vanhat uutimet, jotka hän itse oli parsinut ja jotka Leena sitten oli tärkännyt ja silittänyt. Nyt näyttivät ne niin siistiltä ja
puhtailta akkunassa. Pöydällä oli valkoinen liina ja sen päällä Jojun antama Uusi Testamentti, johon hän oli kirjoittanut
äitinsä nimen. Kahvin ja nisuleivät oli Eriika lahjoittanut. Eräs vanha rikkinäinen keikutuoli oli myöskin laitettu kuntoon,
paikattu ja maalattu ja annettu sitten Miinalle. Siihen muija oli nähtävästi ihastunut. Matti kumarsi ehtimiseen ja
siunasi rehtoria ja Eriika neitiä kaikesta hyvästä.

- En olisi uskonut, että näin rauhallista kotia vielä olisin saanut, - sanoi ukko.

Miina näytti yleensä siltä, kuin hän olisi enemmän pitänyt entisestä elämästään, mutta siitä ei kukaan välittänyt. Kaikki
krouvaaminen oli jyrkästi kielletty, ja kulkijoita eivät saaneet ottaa luoksensa, ei minkäänlaisia. Miina kyllä ensin puhui
vähän muuttamisesta, mutta kun ukko piti sitä pelkkänä mielettömyytenä, he kun saivat vuokratta rehtorilla asua, niin
Miina sanoi, ettei toisten niskoilla oleminen häntä miellyttänyt. Matti ei ottanut kuullakseenkaan vaimonsa puhetta, hän
kun oli kovin kiitollinen ja ihastunut oloonsa. Mutta vähitellen Miinakin tottui siivompaan elämään.

Siellä nyt kun oli katseltu, miten kaikki oli kunnossa Matin huoneessa, ja ruvettu kahvia juomaan, jota Solmia hyvin
taitavasti kaasi kuppeihin, alkoi rehtori kertoa Jojun merelle menosta ja kyseli, mitä hänen isänsä siitä piti.

- Mitäpä minä siihen sanoisin, kyllä rehtori parhain tietää, mikä ala hänelle sopivin on, - vastasi Matti.

- Niin, antaa mennä vain, - virkkoi Miina, - hyvä se on, kun nuorena pääsee maailmaa kokemaan. Noin kuudentoista-
vuotiaana minä itsekkin maailmalle kodistani lähdin. Onhan se sentään hauskaa, kun lapsensa siihen mittaan saa, että
ihmisiin kelpaavat.

- Hm, - sanoi rehtori.

- Mutta sen tiedän vain, että Jojua tulee kovin ikävä, kun hän lähtee pois; ja sitten tulee se pimeä syksykin vielä, - sanoi
Solmia.

- Kyllä syksy pian menee, kun koulussa on, tuskin sinä minua muistatkaan. Mutta minä kirjoitan teille sieltä maailman
ääriltä.

Joju oli iloinen vain, ajatellessaan noita merentakaisia, kaukaisia maan-osa, ja mitä kaikkea hän siellä saisi nähdä.

Kun kahvi oli juotu, nousi rehtori istualta ja sanoi hyvästi. Kaikki muut seurasivat hänen esimerkkiänsä. Poikien täytyi
myöskin mennä läksyjänsä lukemaan.

Kun olivat tulleet pois ja Eriika oli istunut huoneeseensa, kuuli hän, että joku nopein askelin tuli hänen kammariinsa, ja
samassa hän jo tunsi, miten Jojun vankat käsivarret kietoutuivat hänen kaulansa ympärille.

- Kiitoksia, täti, kaikesta hyvydestänne minua kohtaan taas tänäkin päivänä, - sanoi Joju, ja hänen tummat,
samettimaiset silmänsä kiilsivät kosteina. Hän ymmärsi kyllä, että hänen tähtensä Eriika oli hänen äidilleen osottanut
hyvyyttä.

Eriika noikkasi vain ja katseli äidillisen lempeästi kiitollista poikaa.

Toukokuun loppupäivät kuluivat nopeasti, ja Solmia oli vapaa lähtemään kesälomalle.

- Koska minä sinun jälleen näen? - kysyi hän Jojulta. - Olen kentiesi jo koulusta poissa, kun tulet takaisin...

- Niin, ja silloin et ole enään pikku Solmia, vaan täysikasvuinen neiti.

- Ja sinä olet harteava, partainen merimies. Kummallista!

- Enhän vielä kolmen vuoden päästä niin mahtane vanhentua.

- Ei, kyllä me vain sinun silloin tunnemme samaksi Jojuksi kuin nytkin, - vakuutti Sakki.

- Käytkö edelleenkin, Solmia, katsomassa vanhempiani? - kysyi Joju.

- Tietysti minä sen teen, ja Sakki myöskin.

- Lukisitko heille myöskin? - sanoi Joju hiljaa, ikään kuin hän olisi pelännyt pyytävänsä liikoja.

- Kyllä aivan varmaan. Tätikin auttaa meitä muistamaan, mitä me kyllä mielellämme teemme.

Sinä aamuna, jona Solmian piti lähtemän, oli Eriika täti kasvattipoikien kanssa aikaisin aamulla torilla. Pojat ostivat kumpikin vähäisen kauniin kukkavihon, ja torilta palatessa poikkesi Eriika täti Brondinille ja osti sieltä pussillisen torttuja. Kotona sitten kaikki lahjoitettiin Solmialle. Täti antoi hänelle makeispussin evääksi, ja pojat kiinnostivat kukkavihot hänen päällystakkiinsa.

Rehtori katseli heitä, sanoen: - Vai niin, kaikki muut ovat nyt antaneet sinulle lahjoja, paitsi vanha enosi. Enhän minä tuollaisia enään keksi, mutta rakas olet minulle kuitenkin, oma pikku nupukkani! Sano terveisiä sisarelleni ja langolleni sekä siskoillesi. Jumala kanssasi olkoon!

- Kiitoksia eno, kiitoksia kaikki!

Sitten lähdettiin vielä rautatielle saattamaan. Pian oli Solmia muitten toverien joukossa junalla, joka viheltäen lähti pois päin.

XIII.

Vuodet vierivät eteenpäin. Joju oli jo kaksi vuotta ollut merellä ja tuon tuostakin kirjoittanut kotiinsa. Rehtori häntä kovin kaipasi, varsinkin kesällä, jolloin Sakki aina jonkun ajan vietti kotona vanhempiensa luona. Nyt oli rehtori jälleen saanut Jojulta kirjeen, jossa hän ilmoitti, että hän kentiesi jo vuoden päästä pääsisi Suomeen, ja sitten hän jäisi talveksi kotiin lukemaan. Kun ukko tuon uutisen näki, ei hän malttanutkaan enään jatkaa lukemistansa, vaan riensi Eriikan luo.

- Eriika, tuleppas kuulemaan, mitä Joju kirjoittaa.

- Tuleeko hän kotiin? Onko hän terve?

- No, kuuleppas nyt:

Setä rakas!

Nyhän olen suuressa maailman kaupungissa New-Yorkissa, ja olen täällä mielestäni niin pienen pieni, niin yksinäinen ja koditon. Mutta kun rakkaan setäni kanssa saan jutella kaikesta, mitä olen nähnyt ja saanut kokea, niin olen taas ikään kuin teitä lähempänä. Ennen tänne tuloamme saimme Atlantilla koetella, miten se vihoissaan vyöryy ja hyrskyy. Kyllä me silloin olimme kovin heikot, mutta ihmeen juhlallista oli nähdä tuota suuremmoista näytelmää merellä. Kapteeni ja vanhat tottuneet merimiehet olivat erinomaisen tyvenet. Heidän vakavista muodoistaan vaan näki, että vaara oli tarjona. He toimivat kiireesti, mutta maltillisesti. En minäkään yhtään pelännyt. En tiedä, mistä se tuli, että aivan levollisesti saatoin jättää itseni Jumalan haltuun. Mutta kun sitä myrskyä vielä ajattelen, niin ihmettelen, että todellakin kuivalla maalla olemme.

Täällä on paljo katseltavaa, mutta en niitä kaikkia tässä kirjeessä voi luetella, emmekä vielä ole niin kauan kaupungissa olleetkaan, että olisin joutunut paljoa näkemään. Niistä siis puhutaan toisten. Tahdon vain mainita, ettei Helsingin satama mitään ole New-Yorkin sataman rinnalla. Täällä on laivoja kaikilta maailman ääriä, täällä on koko metsä laivoja. Ja korkeampana kaikkia mastoja kohoaa suunnattoman korkea valotorni. Kertokaa Solmialle, että rautatie New-Yorkissa kulkee asuinhuoneitten päällitse. Ihmisiä vilisee kaduilla jos jonkinmoisia, aivan mustia villapäisiäkin. Mutta mitä näistä kaikista kerronkaan, minunhan piti ilmoittaa, että jo kentiesi vuoden päästä pääsen Suomeen, ja sitten jään talveksi kotiin lukemaan. Kovin hauskaa se olisi, jos pääsisin taas omaisteni luo, vaikka meri-elämä onkin minun oikea alani, kyllä siellä on raitista ja reipasta oloa!

Kuinka isä ja äiti siellä kotona voivat? Onko isä vielä jaksanut käydä muuraustyössä? Miten itse olette voineet, setä ja Eriika täti? Kirjoittakaa pian tänne, en ole pitkään aikaan saanut kirjettä, varmaan ovat tiellä joutuneet hukkaan. New-Yorkissa tulemme nyt viipymään, sillä laivassa on tehtävä pieniä parannuksia; osottakaa siis tänne kirjeenne.

Sanokaa Solmialle ja Sakille paljo terveisiä! Muistelen hyvin usein niitä iltoja, joita yhdessä vietimme Eriika tädin kammarissa. Mikko kissa kai on melkoisesti lihonnut, kun on saanut rauhassa unta vetää. Leenalle lähetän myöskin paljon terveisiä, olen usein kiitollisuudella muistanut häntä, kun minun on täytynyt vetää rikkinäisiä sukkaa jalkaani, ja ajatellut: olisipa Leena täällä, niin enpä tarvitsisi panna parsimattomia sukkaa jalkaani.

Voikaa hyvin kaikki ja muistakaa

Joju Veitikkaa.

- On se poika nyt saanut odottaa tietoja, täytyy heti hänelle kirjoittaa. New-Yorkiin siis meidän tulee kirjeemme osottaa...

Rehtori ei ennättänyt puhua enempää, sillä etehisestä kuului Solmian ääni, kun hän huudahti: - Voi miten hauskaa, ja minä kun en tietänyt odottaakkaan!

- Kuka siellä? Hyvänen aika, tulevat tänne ja minulla on vain yötakki ylläni... Sisarenihan se oli, Amaalia!

- Kuinka täällä voitte? Teki niin mieleni tulla teitä ja Solmiaa katsomaan.

- Istuppas nyt. Olihan se kovin hauskaa, että tulit, - sanoi Eriika.

- Ja me kun emme voineet aavistaakaan, kuka siellä etehisessä Solmiaa ilahutti.

- Äiti oli tullut niin hiljaa, ettei kukaan huomannut, ja kun minä astuin etehiseen, niin hän jo oli siellä, ja siksi minä niin hämmästyksestä huusin.

Pruustinna kertoi olleensa vävynsä, pastori Palosen luona. - Se sopi hyvin matkaan, - sanoi hän. - Helmillähän on tyttökin, sanoi Eriika.

- Tulen juuri ristiäisistä.

- Mikä tytön nimeksi pantiin?

- Leila.

- Niin soma nimi.

Sakki tuli myöskin koulusta kotiin ja ihastui, nähdessään pruustinnan.

- Onko täti Amaalia kuullut mitään kodistani?

- Olen. Siellä voivat kaikki hyvin. Hannes on nyt, kuten tiedät, meillä voutina. Hän on niin kelpo poika. Sain juuri, että hänen olisi paras, ruveta jonkun suuremman kartanon voudiksi. Mutta tässä minulla on sinulle kirjekin.

- No hyvä, että kirjeestä puhuit. Katsokaa, lapset, tässä on kirje Jojulta.

- Ai, saammeko lukea?

- Kyllä, tuossa on. Solmia saa sen ensin, koska Sakilla on toinen.

- Voi, miten hauskaa!

Sakki katsoi Solmiaan ja punastui vähän. - Kylläpä tulitkin iloiseksi.

- Tietysti, sanoi tyttö aivan levollisesti.

- Kai maar sinä Jojua olet kaivannut? - sanoi pruustinna veljelleen.

- Sanomattomasti! Oli hänestä tosiaan usein vähän huoliakin, kun hän oli niin vilkas ja monesti teki ajattelemattomuudessa pieniä urhotöitä, jotka eivät koulupojalle sopineet; mutta jos hän olikin pieni pilvenhattarani, oli hän myöskin auringonsäteeni, ja häntä kaipaavat kuten kadonnutta kevätpäivää.

Sakki kysyi, saisiko hän mennä kertomaan Jojun vanhemmille, mitä kirjeessä oli.

- Kyllä, mene vain.

Sakin mentyä sanoi rehtori: - Poika on pitänyt niin hellää huolta Jojun vanhemmista.

- Vieläkö Marjaniemi tahtoo talonsa myydä? - kysyi Eriika. - Olen aina toivonut, että veljeni ostaisi sen talon. Siellä saisimme olla kesät teidän lähellänne, ja Jojun vanhemmat saisivat asua siellä. Matti on jotenkin kelpo mies, hän on vanhastaan tottunut maan työhön, ja kentiesi te antaisitte Hanneksen meille, niin panisimme hänen sinne vanhan ukon apulaiseksi.

- No miksi ei, jos siksi tulisi.

- Kas vain, kun ennätit ennen minua puhua asiasta.

- Kyllä Marjaniemi aina taloonsa kaupittelee, mutta eipä ole vielä ostajaa tullut. Paras, että ryhdytte asiaan.

- Jos hän sen myy sopivasta hinnasta, niin minä sen ostan, ennenkuin Joju kotia tulee. Se vasta ilosanoma hänelle, kun saa kuulla, että hänen vanhempansa saavat asua maalla. Joju on aina rakastanut entistä kotipaikkaansa, ja se torppa, joka hänen vanhemmillaan oli, sijaitsi aivan Marjaniemen rajalla.

- Mutta mitä Matin-Miina maalle muuttamisesta pitäisi?

- Luultavasti hän siellä sitten tyytyy, kun saa vanhan muorin päiviä pitää, - sanoi Eriika. - Hän on sitä paitsi paljon muuttanut entisestään, sillä hän oli kovin sairas viime talvena, ja se saatti hänen mielensä aivan muuttumaan. Hän on käynyt paljon sävyisemmäksi ja kiitollisemmäksi. Ehkä sekin on jotakin vaikuttanut, että Sakki ja Solmia tuon tuostakin käyvät heille lukemassa.

Pari päivää pruustinnan oli aikaa viipyä Helsingissä ja se aika kului melkein liika pian, sillä täytyihän hänen käydä kuulemassa neiti Basilieriä, joka juuri siihen aikaan loisti kirkkaimpana tähtenä pääkaupungin taidemaailmassa, pistäytyä valokuvaajalle ikuistettavaksi j. n. e.

Kun siis lähtö-aika tuli, matkusti rehtori sisarensa mukana, ostaaksensa itselleen kesä-asunnoksi Marjaniemen talon.

XIV.

Talvi kului erinomaisen pian rehtorin perheen mielestä, sillä heillä oli jokaisella paljo hommaa. Rehtori itse matkusti kaupungin ja Marjaniemen väliä. Hänellä oli paljo toimimista, asettaessaan asuinhuoneita kuntoon, vaikka ne sisustettiin mita yksinkertaisimmalla tavalla. Siellä oli vain valkoiseksi maalattuja pöytiä, sänkyjä ja tuoleja; mutta somaa ja siistiä oli kaikki. Matille oli rakennettu tupa, jossa hän vaimoineen sai olla itsevaltiaana. Eriika oli veljensä apulaisena kuten ainakin ja välihetkinä hän ahkeraan kutoi sukia Jojulle, jotta pojan ei tarvitsisi jalkojansa pistää rikkinäisiin sukkiin.

Sakki oli valmistautunut ylioppilastutkintoonsa, jonka hän jo oli kunnialla suorittanut, ja niin oli talvi liukunut pois pikemmin kuin saatettiin luullakkaan. Solmia oli myöskin jo päässyt koulusta ja lähtenyt kotiinsa.

Kesä teki tuloaan suurin askelin. Lehdet puissa olivat melkein täysikasvuiset, aallot loiskivat vapaina, ja laivoja tuli satamaan.

Marjaniemessä oli kaikki kesäkunnossa, Joju vain odotettiin, jotta hänen tultuansa heti lähdetäisiin maalle.

Sakki kulki joka päivä satamassa katselemassa; olihan hauska kävellä, kun oli tärkeä työ-askel kunnolla suoritettu ja kun päässään vielä alituisesti sai kantaa kaikkien nähtävänä merkkiä siitä, mitä oli toimeen saanut... Ei Sakki sitä aivan niin ajatellut, mutta erinomaisen hauskalta se lakki vain tuntui juuri nyt, kun se oli niin uuden uutukainen ja puhdas...

Eräänä päivänä, kun hän rantaan tuli, kuuli hän huudettavan: "Suuri kolmimastoinen laiva laskee ankkuria satamassa".

Se oli kapteeni Malmin laiva.

Sakki ja Joju näkivät jo toisensa, ja hetkinen vielä, niin he jo olivat tervehtineet toisiaan.

Nyt oli ilo suuri molemmin puolin, mutta Jojulle varsinkin, sillä kun pitkän poissa-olon perästä ensi kerran laskee jalkansa isänmaansa manterelle, niin silloin paremmin kuin milloinkaan tuntee, että "oma maa on mansikka".

Joju palasi vielä laivaan ottamaan kapineitansa ja asetti ne rattaille, ja sitten lähtivät yhdessä Sakin kanssa kotiin.

Rehtorilla oli oikein juhlahetki. Avosylin otettiin kasvattipoika vastaan. Ja Joju oli niin onnellinen, että olisi tahtonut syleillä koko maailmaa. Vanha Leenakin melkein kirkaisi, niin lujaa Joju hänen kättään puristi.

- Hyvä herra, onpa teidän käsiinne voimia karttunut, - sanoi Leena.

Sitten Joju aikoi mennä vanhempiansa katsomaan, mutta rehtori selitti, että vanhemmat olivat maalla. Joju kävi vakaaksi ja sanoi:

- Ettekö vain salaa minulta jotakin?... Elävätkö he?

- Kyllä he elävät ja ovat terveinä, mutta asian laita on se, että he ovat muuttaneet Marjaniemeen, joka nyt on minun taloni, - sanoi rehtori. - Tämän uutisen tahdoin sinulle säästää siksi, kuin kotiin palaisit.

- No sepä ihmeen hauskaa! Emmekö lähde sinne kaikin kesää viettämään?

- Kyllä. Siellä on jo aivan valmista meidän vastaan-otoksemme, - virkkoi Eriika, - ja täällä myöskin on kaikki asetettu kuntoon, niin että olemme valmiit lähtemään. Sinua vain on odotettu.

- Me tulemme siis olemaan aivan pappilan naapuruudessa. Solmia on kaiketi jo päässyt koulusta?

- On niin.

- Onko hän kasvanut?

- On, hän on pitkä, solakka tyttö, tuskin tuntisit enään, - sanoi Sakki.

- Oohoh, kyllä vain tunnen, vaikka tytöt muuttuvatkin kovin pian. Kun minä lähdin, oli hän neljäntoistavuotias tyttö, ja nyt hän jo on täyttänyt seitsemäntoista, on siis jo nuori neito. Täti, koska lähdemme maalle?

- Huomenna.

Eriika teki vielä pieniä ostoksia, ja rehtori kävi tapaamassa kapteeni Malmia. Mutta seuraavana aamuna oltiin matkalla Marjaniemeen.

Lauhajärvi, jonka monimutkaisia rantoja kevään nuori vihreys seppelöitsi, kimalteli kirkkaan auringon valossa, kun matkustajat saapuivat Marjaniemelle, joka sijaitsi Lauhajärveen pistäytyvällä niemellä.

Pappilan herrasväki oli tullut tulokkaita vastaan Marjaniemeen. He istuivat mahtavan pihlajan varjossa pihalla odottamassa. Ilo oli suuri molemmin puolin, kun omaisia tavattiin, ja nuoret joutuivat toistensa tarkastuksen alaisiksi. He olivat kaikin muuttuneet aika-ihmisiksi, sillä välin kuin olivat erossa olleet. Provasti perheineen saattoi tulijoita sisälle. Siellä Jojun vanhemmat kumartaen tulivat heitä vastaan, ja sekä Hannes että Sakin nuorin sisar Nanni olivat kantamassa kapineita sisälle.

Häikäisevän valkoinen liina oli asetettu pöydälle, ja sille oli asetettu kirkas kahvipannu ja vastaleivottuja nisusia, jotka kaikki pruustinna oli toimittanut. Jojulle, joka mereltä tuli eikä muutamaan vuoteen ollut tuntenut kodin suloa, oli tämä niin uutta, että se pani hänen vilkkaat, tuliset tunteensa kuohumaan, ja hän huudahti innostuneena: - Isänmaa, isänkoti,

oi, paljonpa sillä on, joka saa tuntea, että hän ne omistaa!

Rehtori ja Eriika täti saivat niin kiitollisen katseen Jojulta, että hekin tunsivat jotakin kosteata silmissään.

Pruustinna, joka oli koettanut asettaa kaikki niin kodikkaaksi ja hauskaksi kuin suinkin, siksi kuin hänen sisaruksensa ensi kerran asettuisivat asumaan uuteen taloonsa, pyysi heitä nyt istumaan pöydän ääreen. Maiju rupesi kahvia kaatamaan, ja Solmia istui entisten asuintovereittensa viereen. Kun kahvi oli juotu, poistuivat pappilaiset jälleen, jättäen talon omistajat rauhassa asettumaan kuntoon.

Seuraavana päivänä, joka oli pyhä, saarnasi Sakki ensi kerran kirkossa. Hän tuntui silloin Solmian mielestä niin ymmärtäväiseltä ja miehekkäältä. Tähän asti hän oli ollut vain kuin veli, mutta nyt hän opetti ja osasi opettaa.

Pappilaiset olivat kutsutut Marjaniemelle päivälliselle, ja Jojun sekä Sakin vanhemmat myöskin. Mutta vanhuksset eivät tahtoneet tulla syömään herrasväen pöytään, vaikka heitä kehoitettiin. Eriika antoi kattaa heille pöydän toiseen huoneeseen.

Iltapäivällä, kun kasvattipoikien vanhemmat siirtyivät Matin tupaan, lähtivät nuoret kävelemään. Joju tahtoi nähdä entistä kotiansa. – Kun olemme kaukana, oikein kaukana entisistä lapsuuden-seuduistamme, niin silloin vasta huomaamme, kuinka rakkaita ne meille ovat, sanoi Joju.

– Lieneekö tämä paikka sinulle rakkaampi, kuin sedän koti Helsingissä? – sanoi Sakki.

– No sitä en juuri tiedä...

– Sepä se on, se on niin, että missä meidän osaksemme on tullut enimmän onnea maailmassa, se paikka meille kalleimmaksi jää. Tavallisesti lapsuuden aika on huolettomin ja onnellisin, ja siksi niin monelle juuri lapsuudenkodin seudut ovat kalleimmat.

– Mutta tottahan on, että kaikki, jota rakastamme, käy meille kalliimmaksi, kun siitä olemme erotettuna, virkkoi Solmia.

– Vai niin, sitten olisi hyvin edullista sille, joka sinua rakastaisi, lähteä hyvin kauas.

– En minä niin tarkoittanut, ja sinä sen kyllä ymmärrät. En minä ketä hyvään rakastaisi, kun se vain kauas lähtisi, mutta jos minun omaiseni, joita minä tietysti rakastan, lähtevät pois luotani, niin selvenee minulle paremmin, kuinka kalliit he minulle ovat, koska minä heitä sanomattomasti kaipaan.

Torpan väki oli kotona ja heille selitettiin, mitä varten tultiin. Pihalla kasvoi suuri koivu, jonka haaroilla Joju monta kertaa oli keinunut, ja siihen nyt päättivät leikata nimensä.

Sakki ja Joju ottivat puukot tupestaan ja rupesivat puuta uurtamaan.

– Totta teidänkin nimenne leikataan? – kysyi Sakki tytöiltä.

– Kyllä se on tarkoituksemme, – vastasi Maiju.

– Saatammehan sen itsekin tehdä, ettemme teitä vaivaa, – virkkoi Solmia.

– Tässä sinun nimesi jo on, – sanoi Joju.

– Ja tässä myöskin, – ilmoitti Sakki. – No sitä parempi. Sehän aina muistuttaa minulle, kuinka hyväntahtoisia te molemmat olette olleet minua kohtaan. Se oli sallimuksen oikku.

– Mutta Joju on leikannut paremmin kuin minä; ne eivät sovi olemaan samassa puussa.

– Aivan hyvin, ei tarvitse milloinkaan verrata, kumpi on paremmin leikattu.

– No niin, nyt leikkaan Maijun nimen ja sitten omani.

Kun nimet olivat valmiit, päätettiin mennä järvelle soutelemaan.

– Kapteeni perään, – sanoi Sakki.

– Kunpa siksi ensin tulisinkin.

– On sinussa kuitenkin alkua, mutta meissä muissa ei ole alkuakaan.

Joju meni perää pitämään ja Sakki sousi. He soutelivat Marjaniemen rantoja pitkin, ja provasti ja pruustinna sekä rehtori ja Eriika, jotka istuivat pihlajan alla, kuuntelivat, kun nuoret lauloivat:

"Lapsuuden ajan hellimmän
Sä leikit kanssani,
Ja olit paras ystävän',
Ja ainoa iloni.

Ja kaiku kertoi: ainoa iloni...

Kun sitten jälleen tulivat sisälle, katosivat Joju ja Sakki yht'äkkiä. Maiju ja Solmia kertoivat, miten ihanaa järvellä souteleminen oli ollut ja miten he nimensä olivat saaneet koivuun piirrettyiksi. Mutta hetken perästä he rupesivat kaipaamaan Jojua ja Sakkia.

- Kyllä he tulevat, sanoi pruustinna, joka nähtävästi tiesi, mihinkä he olivat menneet. Kun sitten vähän aikaa olivat odottaneet, niin pojat tulivat ahosta esiin.

- *Marjapojat!* huudahti Solmia.

Jojulla ja Sakilla oli pienet tuokkoset täynnä kauniita mansikoita, kesän esikoisia, ja he toivat ne pappilan nuorimmalle.

- Muistatko, sanoi Joju, miten ensi kerran sinulle marjoja toin ja juoksin leskistä kanssasi?

- Muistan. Sakki oli joka vuosi tuonut minulle ensimmäiset mansikat, mutta sinä kesänä oli teitä kaksi, ja kun ensi kerran marjoja toitte, kehoitin teitä tulemaan toverieni ja minun kanssani leikkimään. Sama rehellinen Joju olit jo silloinkin, vaikka sivistys sittemmin on painanut leimansa sinuun.

- Suuressa kiitollisuuden velassa olemme sedälle ja tädille siitä, että olemme saaneet kehittyä taipumustemme mukaan, - sanoi Sakki.

- Ja kun nyt olette päässeet sivistyneiksi nuorukaisiksi, niin tulee teidän muistaa, kun omin neuvoin elämäänne jatkatte, - virkkoi provasti, - että pysytte kelpo ihmisinä, sellaisina, jotka tuottavat kunniaa kasvattajilleen ja isänmaallensa.

Käki kukahteli rannan koivuissa ja koko luonto huokui ylistystä Luojaalle, ja siihen yhtyi vanhusten kiitosvirsi Marjaniemen tuvasta.

Tämä pieni pihlajan alla istuva seura kuunteli veisua, ja provasti virkkoi jälleen: - Että nuoret kehittyvät, on luonnollista, mutta täällä on vielä tapahtunut toinenkin muutos, joka osottaa, kuinka paljon me voimme kanssa-ihmisiimme vaikuttaa. Minä tarkoitan vanhuksia tuolla.

- Siitä minulla on moninkertainen syy kiittää setää ja tätiä, - sanoi Joju vakavasti.

- Teidän rakkautenne, lapset, - lausui rehtori Mellilä, - on kaikki palkinnut. Teistä on meillä ollut elämän iloa. Ja sitä paitsi, ei se ole mitään, joka kylvää, eikä se, joka kastaa, vaan Herra, joka kasvun antaa.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK MARJAPOJAT ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation

copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.

- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.